

gesse. Ihász inkább mások szép tetteit szerette magasztalni. Csak a vörös-toronyi szoros védelmezésére volt büszke, meg arra, hogy Kossuth barátja. Bem mint szigorú katonát küldte ki 1849 nyarán a vörös-toronyi szoros védelmére, alig 2000 emberrel és egy üteg ágyúval. Ihász háromszor verte vissza a sokkal erősebb oroszokat. Nem is itt, hanem a töresvári szoroshoz kerülve, törtek be azok Erdélybe. Ihász részt vett még a pákozdi, schwechati, piskii, csucsa, naszódí, gálfalvai, alvinczi, medgyesi és dévai ütközetekben.

Részletesen nem írjuk meg a vitéz katona tetteit, mert ismétléseket követnénk el. Lapunkban nem most van először szó Ihászlól. Őt hosszú évek óta rendesen Kossuthal együtt kellett emlegetni. Mikor a múlt év folyamában bemutatott Kossuth családját, Ihásznak sem lehetett hiányzani, hogy a benső kör teljes legyen. Ime, ma e körből kitépve kell őt bemutatnunk!

Kossuth «Iratái»-ban is nem egy helyen találkozunk Ihással, kinek száműzetési élete egyébiránt nem annyira történeti dátum, — nem üzven politikát, — mint a szív meleg verőfénye, melylyel a nagy hazafit övezte, gyöngéden, tisztelettel, s bizonyára enyhítve is a sötét bánatot, a mit a ragaszkodás mindig megoszt.

Még 1859-ben úgy mutatkozott, hogy Ihászra nagy feladat vár. A Magyar Nemzeti Igazgatóság őt és Kiss Miklóst ítélte legéremesebbnek arra, hogy a magyar legió parancsnoka legyen. Tudjuk a legió történetét. Mikor ez széteszladozott, Ihász a legnagyobb áldozatkészséggel is enyhítette a mostoha sorsot. Viktor Emanuel az ekkor szerzett érdemekért nevezte ki az olasz hadseregbe ezredesnek. 1861-ben a király Nápolyba küldte a briganták ellen, s oly kitűnően viselte magát, hogy előbb a savoyai katonai érdemrend lovagkeresztjével, aztán csakhamar a Móricz-rend lovagkeresztjével is földíszítette. 1862-ben lépett ki az olasz szolgálatból, s azóta szakadatlanul ismét Kossuth mellett teljesítette az önfeláldozás nemes tisztjét.

Rövid betegeskedés vetett véget nemes életének. Annál fájdalmasabban hatott a csapás Kossuthra, kit a halál előleges jelentkezései nem készíthettek elő szeretett barátjának elvesztésére. A beteg ágyánál ott volt Rutkayné (Kossuth nővére), és az ifjabb Kossuth Lajos is, virrasztva fölötté. A katasztrófa gyorsan bekövetkezett. Az erőteljes férfit Turin legkitűnőbb orvosi sem menthették meg. Hontalansága megszűnt, és idegen földben pihen.

A temetésre a környékbeliek is nagy számmal jelentek meg. Szerette mindenki, mert meghatottság nélkül senki sem lehetett tanuja a benső odaadásnak, melylyel ő Kossuth száműzetéséhez fűzte életét.

A száműzetés csöndes kis tanyáját Kossuth el akarja hagyni. Most már ahhoz is oly szomorú emlékek fűződnek. Most már barátatlan lett az, melyből elköltözött a lovagias hűség, osztályosa hosszú számkivetésnek, megosztója hazátlanságnak és bánatnak. Kossuth otthona, tűzhelye és számkivetési helye megüresedett. Kossuth el akar költözni onnan.

Most már nincs mellette honfitárs. Egyedül van.

A TARCSAI TEMETŐBEN.

1881. márcz. 15.

A tarcsai temetőben,
Sirdombokon búsan állva,
Sir egy közös halott fölött
Szüle, gyermek, özvegy, árva,

Közös halott az az otthon,
Mit az árviz tőlük elvett,
Menedéket itt találtak,
Sirhantokon, holtak felett!

Nem kísértik itt az élt
Most lidérczek, rémes árnyak,
Oszlopává lett a fejfa
Menekülő sátorának;
Ez oszlop is korhadt fa már
De birja a sátor-lepelt,
Kétség között az üldözött
Mit rongyokból fölé emelt!

Temetőben nem hullott még
Ilyen felleg könye, árja,
Nem egy hamar derül reá
Vigasztalás szivárványa;
Kialudt a meleg tűzhely,
Ráomlott a védő fedél,
S bent szeretet szava helyett
Habverések hangja beszél!

Kialudt a meleg tűzhely,
Mint a szív a sirhant alatt,
A jelenre csak a szép múlt
Gyászt hirdető romja maradt; —
Itt a sirban porladó szív,
Az ráuk hagyta áldásait,
De ott a rom fölött ma még
Alig él a remény s a hit!

Sötét jövő gyász éjele
Egész élet küzdelmiért!
S azt sem lehet megkérdenünk:
Ennyi romlás kiért, miért?
De a panasz — bárha méltó —
Ne hangozzék sértő váddal!
Ennyi nyomor elég tanu,
Ennyi sok könyű is rávall!

Le ne folyjon ez a könyű —
— Zavarná a sirnyugalmat —
Le ne folyjon az atyákhoz,
Kik jövőnkért éltek, haltak!
S le ne folyjon ez a könyű
A remegő szívre vissza,
Hadd vehessen erőt a hit,
Uj reményben küzdve, bizva!

Örök áldó védelemmel
Egy földél fenn áll erősen,
Nem hat égi oszlopáig
Még a tenger-habverés sem!
S áll egy oltár, fénye, lángja
Olthatlan a hű kebelben; —
Fent az Isten, lent a jó szív
Áld, segít a balsors ellen!

A tarcsai temetőben
Sirdombokon búsan járva,
Otthon keres, hajléktalan
Szüle, gyermek, özvegy, árva
Könyörület nemes szíve!
Oh tekintsd e menekvőket,
Vezesse ki áldó karod
Temetőből — az éltöket!!

Szabó János.

JÁMBOR BENCZE NÉGY ÉVSZAKA.

— Zola Emil elbeszélése után. —

I. A tavasz.
(Folytatás.)

Lázár bátyám egy szót sem szólt. Apró léptekkel haladt előttem, egy tekintetre se méltatva a régi fákat, melyeket pedig annyira szeretett. Bizonyosan dorgatóriumra készül. Csúpn azért, hogy jól összeszidjon, azért vezetett a fasorba. No ebbe legalább beletelik egy óra. Ezalatt a reggeli is meghűl.

Ott voltunk hát a fasorban. Szélesen, de nem igen hosszan vonul a folyó mellett. Óriási tölgyek, repedezett sudarakkal állnak az út két szélén, hatalmas ágaikat meresztve az ég felé. A lágú fű bársony szőnyeget terít a fák alá s a nap, áttörve a lombzaton, arany rózsákat hi-

mez rája. Köröskörül rétek terülnek élénk zölden.

Nagybátyám csak halad, a nélkül, hogy visszaneznie. A fasor tulsó végénél megáll s én szorongva tapasztalom, hogy a rettenetes pillanatot megérkezett.

A folyó e helyen hirtelen kanyarodik. Az út végében egy kis lejtős hely erkélyt formál. Az árnyas boltozat tágas, világos völgy felé tárul. Mértőföldre végig látni innen a mosolygó völgyön.

A nap magasabbra hágott az ég boltozatján. Hajnali ezüstsugarai most mintha aranyesőre változtak volna. Vakitó fényesség ömlik alá a láthatárról a lejtőkre, dombok oldalaira, melyek lángoló ragyogással nyulnak be a rónába.

Még egy pillanatig tartott a hallgatás. Ekkor nagybátyám felém fordult.

Szentséges isten, a dorgatórium!
És én lecsüggesztém fejemet.

Nagybátyám pedig kitarván karjait, az elragadó völgyre mutatott. Aztán kiegyenesedett s lassu hangon kezdé:

— Nézd, Bence, — ez a tavasz. Maga a föld is ujjong örömben, édes fiam, és azért vezettelek ide e ragyogó rónát szélre, hogy megmutassam neked az első évszak nevetését. Nézd, minő pompa! Édes illatot áraszt az egész táj, mintha a völgy lélekzetvétele legyezne orczánkat!

Elhallgatott és elmélázott. Én fölemeltem fejemet egészen meglepetve. Kő gördült le a szívemről. Bátyám nem szid, nem korhol.

— Elragadó egy reggel ez, — folytatá — igazi ifjúkori reggel! A te tizennyolcz évesed az, mely ez alig tizennyolcz napos kikeletet duzzasztja. Csupa sugárfény és balzsamos illat az egész. Ugy-e, e nagy völgy, mintha a kéjnek volna tengere, a folyó, mintha csak hűsítésre volna itt, s a fák csak azért, hogy árnyat kínáljanak neked, — az egész környék csak a végéből, hogy szerelmet hirdessen neked. Maga az ég is, mintha csak azért lenne, hogy lángja gyújtsa a láthatárt, melyre te remény s kétség között tekintesz! A tavasz a tied és a te kortársaid! Ő az, a ki megtanítja az ifjút, mi módon nyujtsa a lánykának italt...

Ismét lehorgaszám fejemet! Most már nem lehetett kétségem: Lázár bátyám meglátott.

— Olyan vén ember, mint én, — folytatá, — jól tudja, mit tartson a tavasz örömeiről. Én, édes Bencém, szeretem a Köröst, mert megáztatja az előttünk terülő réteket s az egész völgynek megadja vért, erejét. Szeretem a fakadozó lombot, mert a nyár és az őszi gyümölcsöknek zálogát látom bennök; szeretem az eget fölöttünk, mert áldást hint ránk s melegével termékenységre készíti a földet. Mind ezeket úgy is el kellett volna neked mondanom egy napon; hát hadd mondjam el ma, e szép reggeli órában. Maga a tavasz az a mi tanítást ad te neked. A földkeresség egy véghetetlen műhely, a melyben hire sincsen pihenő ünnepnapnak. Nézd ezt a virágot itt a lábunk alatt! Te azt mondd rá: oh, mily illatos. Én azt mondom rá, hogy ez a virág is csak egy kis munkás. Végezi munkáját abban, hogy teste gyümölcsöt érlel, egy kis fekete magot, mely jövő tavasszal szintazonképen munkálkodni, dolgozni fog. És kérd a véghetetlen láthatárt! Mind ez az öröm nem egyéb újjászületésnél. Ha a táj mosolyog, azért van az, hogy megkezdte az örök munkát. Hallod-e alkotó erejének munkája közben hatalmas lélekzetét? A lomb sohajt, a virág fakad, a gabna nő szakadatlanul. Minden virág, minden fűszál versenyez, melyik lesz közülök hamarabb nagygyá. És az élő

viz, ez a folyó, szintén hozzá járul a közös munkához, s az ifjú nap, mely az égen ragyog, annak is megvan a maga tiszte: vidámmá, derültté tenni a teremtés munkáját.

Nagybátyám ekkor mélyen tekintett a szemembe s kényszerített, hogy én is az övébe nézzek. Aztán így végeze:

— Bence, érted-e már, mi az, a mit a te barátod, a tavasz te neked mond? Azt mondja: hogy ő az ifjúság, de ő készíti elő az érett kort. A nyár hatalmas, az őszi termékeny lesz, mert a tavasz zengő énekszóval végzi ez órában munkáját.

Egészen meg voltam habozva. De azért megértettem nagybátyámat. Dorgatórium volt ez, jobb se kell. Értésemre adá, hogy mihaszna kamasz vagyok s hogy itt volna már az ideje megfogni a dolog végét.

Bátyám is oly zavartnak látszott, mint jó magam. Nehány pillanatig habozott, aztán akadozó hangon folytató:

— Az nem volt szép tőled, Bence, hogy nem jöttél hozzám s el nem mondtál mindent... Minthogy már úgy van a dolog, hogy te Boriskát szeretted és Boriska is szeret téged...

— Boriska szeret engem? — kiáltám kitörő örömmel és esodálkozással.

Nagybátyám kezével intett:

— Nincs szükségem újabb vallomásra... Bevallotta ő maga.

— Mit, Boriska bevallotta, édes kedves bátyám? Bevallotta?

S e pillanatban ott csügtem a nyakában.

— Hisz ez nagyszerű, pompás! — kiáltám.

— Hígyje el bátyám, én még soha nem beszéltem vele erről a dologról... A gyóntató székben mondhatta meg önnek, ugy-e, hogy ott?... Én soha, de soha nem mertem volna ezt tőle megkérdezni, így hát nem is tudtam volna meg soha. Ó, bátyám, hogy köszönjem meg ezt!

Bátyám vörös lett egész a tarkójáig. Most látta csak, hogy ostobaságot követett el. Nem gondolhatta, hogy az volt első találkozásom Boriskával, melyen bennünket rajtakapott, s tájékoztatlanságában bizonyosságot adott ott, a hol én még reménységre se mertem gondolni.

Nagybátyám elhallgatott s most már rajtam volt a szólás sora.

— Értem, én bátyám, — mondtam. — Igaza van. Dolgoznom kell, hogy Boriskát kiérdemeljem. Ön meg fogja látni, a bátorságnak mekkora mértéke lakik én bennem. Milyen jó ön, bátyám s mily igazán tud beszélni! Hallom és most már értem is a tavasz szavát. Igen, én is erőteljes nyárra, gyümölcsöző őszi akarok számítani! Erre az elhatározásra ez a legalkalmasabb hely itt, ez a gyönyörű völgy itt szemünk előtt. Ifjú vagyok, mint ez a völgy, s érzem magamban azt az ifjúságot, mely hivatását teljesíteni vágyik...

Bátyám megnyugtatót.

— Helyes, fiam Bence! — monda. — Én valaha abban a reményben ringattam magamat, hogy te belőled papot nevelsz. Ezért akartam minden áron beléd plántálni a magam minden tudományát, minden ismeretét. Csúpn ezért. De a mit ma ott a Körös partján láttam, az arra int, hogy mondjak le ez édes ábrándról. Az ég határoz sorsunk fölött, ő maga vezérli lépteinket. Hát te más módon fogod szeretni istent. De most már nem maradhat e kis faluban s nem is akarom, hogy visszatérj, mielőtt a kor és munka férfivá nem érlett. A nyomdászat mesterségét választottam ki számadra. Az, a mit tanultál, jól szolgálatra lehet ezen a pályán. Van egy barátom D-ben, az nyomdász s ha megtudja, hogy unokaöcsém vagy, szívesen elfogad.

— Nyugtalan lettem e szavakra.

— De el szabad jönnöm, ugy-e, hogy Boriskát feleségül vegyem? — kértem.

Bátyám ajkai körül alig látható mosoly játszott. Kérdésemre nem adott egyenes feleletet:

— Egész sorsunk — monda — az ég kezében van.

— Az ég, jó bátyám, az én számomra ön, és én hiszek az ön jószágában. Oh bátyám, legyen rá gondja, hogy Boriska el ne felejtse másért. Dolgozni fogok érte.

Erre nagybátyám ismét a völgyre mutatott, melyet mindinkább elárasztott a lángoló, aranyos napvilág.

— Nézd, ez a remény, monda. Ne légy oly öreg, mint én vagyok, Bence. El ne felejtse, a miket mondtam s őrizd meg magadban e táj tudatlanságát! E táj nem gondolva észre, egészen az ő mosolygó alkotásának örömeit éli; dolgozik gondtalan és derekasan. Remél.

Visszatértünk a parókhiára, vigyázva lépve a napsütötte fűre s rá gondolván közeli szomorú elválásunkra. A reggeli már hideg volt, mint már mondtam. De én azzal most nem sokat törődtem. Könyű lopózott a szemembe, mi helyt csak Lázár bátyámra pillantottam. S ha Boriskára gondoltam, szívem majd megfojtott, úgy dobogott.

Már nem emlékszem, hogy e nap hátralevő részét mivel töltöttem el. Azt hiszem, oda mentem az én fűzesembe és ott lefeküdtem. Bátyámnak igaza volt: a földgömb dolgozott. Mikor a fületem a gyepehez szorítottam, hallottam ott lenn a munka szakadatlan zaját.

Aztán kifestém képzeletben jövőm életet. Elrejtözve a fűben, ott ábrándoztam estig, életem álmodva magamnak tele munkával, fáradalommal és boldogsággal Boriskám és jó bátyám oldala mellett. A föld erőteljes ifjúsága belehatolt mellembe, melyet közös anyánk kebeléhez szorítottam s egy-egy pillanatra azt hittem, én is egyike vagyok e görösös fűfaszaraknak, melyen körülöttem éltető lehellet árasztanak.

Este lehetetlen volt valamit ennem. Bátyám bizonyára átértette gondolataimat, melyek mintegy fojtogatni kezdték torkomat, mert úgy tett, mintha nem venné észre, hogy nem eszem.

A mint fölkelhettem, kimentem ismét a szabadba, szabad levegőre.

Hűvös szellő lengett a folyó felől, melynek tompa mormogása elhallatszott idáig. Bársonyos félhomály borult alá a magasból. A völgy, mint valami tenger, határtalanul látszott. Határozatlan sutogás töltötte be a levegőt, valami ideges rezgés, mint szárnyak legyintése a fejem fölött. Az üde fűből balzsamos illat áradt.

Abban a reményben jöttem volt ki, hátha megláthatom Boriskát. Tudtam, hogy minden este erre jár, lesbe ütem hát egy sövény alá. Ma reggeli bátortatlanságomnak vége volt. Egész természetesnek találtam, hogy én itt ő rá várok; hiszen most már tudom, hogy szeret, hát csak meg kell tán neki mondanom, hogy elutazom.

Midőn megpillantám ruháját a holdas éjben, elebe léptem. Aztán halkán mondtam:

— Boriska, én vagyok!

Első pillanatra nem ismert rám; talán meg is ijedt. De a mint fölismert, akkor — s ezen ma is csodálkozom, — még inkább megijedt.

— Bence? — monda. — Mit keres itt? Mit akar?

Ott álltam előtte s megfogtam a kezét.

— Te szeretsz engem, Boriska.

— Én? — viszonzá ijedten, — ki mondta azt magának?

— Lázár bátyám.

A leányka megdöbben. Keze el kezdett reszketni az ényemben. El akart futni. Ekkor megfogtam a másik kezét is. Szemtől szembe álltunk egymással, a sövény egy fülkeforma mélyedésében. Arczomon éreztem forró lehelletét. A hűvös szellő, az éjjeli csend vett körül bennünket mindenfelé.

— Én nem tudok róla, hogy azt mondtam volna, — dadogá a kis lány, — a tiszteletes ur talán nem értett jól. Az isten szerelméért, ereszen el, én úgy félek.

— Ne félj, ne félj, — mondtam. — Hiszen holnap elmegyek innen messze és sokára. Csak azért vártam rád, hogy arra kérjelek: szeress, mig visszatérek.

— Elmegy?

Ó mily kedvesen hangzott ez a kérdés! mennyi gyöngédséggel tudta azt Boriska kiejteni!

— Az én bátyám igazat mondott, — kiálték örömmel, — te nem tagadhatod, hogy szeretsz. Hát mondott az én bátyám olyat valaha, a mi ne lett volna igaz? Te szeretsz, Boriska, szeretsz. A te piros ajkad megsugta azt az én ujjaim hegyének ma reggel.

(Folyt. köv.)

GOLGOTHA.

Feszty Árpád festménye.

A Golgotha nemcsak a kereszténység megszentelt helye. Az emberiség egy új korszakának határhelye az. A mi volt az Ölymp egy régi korban, az lett a Golgotha egy újabb korban. Két nagy polus az emberiség történetében, rendkívüli messzeségben egymástól. A mint a Golgothán «testté vált az ige», az Ölympus többé nem maradhatott meg isteneivel. Alámerült mindenestől. Ez ép úgy vallási dogma, mint a civilizáció történetének magasztos fejezete. A kereszténység az új erkölcsök kezdete.

A Golgothán az emberiség fölszabadulása ment véghez az ölympusi zsarnokság alól.

Az Ölymp széleséves istenei nem ismerték el az emberi jogokat. Magoknak sem volt teljes joguk, magok sem voltak függetlenek; egymásnak valának alárendelve. Az Ölympen laktak, de a földön is éltek, és beavatkoztak az emberek életébe, viaskodtak és kalandoroskodtak az emberekkel. Az istenség fogalma zavart, és az istenség hatalmas rettegett volt. Az istenség a kérlelhetetlen fátum által uralkodott az emberek fölött. Az ember fátum alatt született, melyt ki nem kerülhetett. Ha küzdött is ellene, győztessé nem válhatott. Ez az istenség zsarnoksága volt az emberiség fölött.

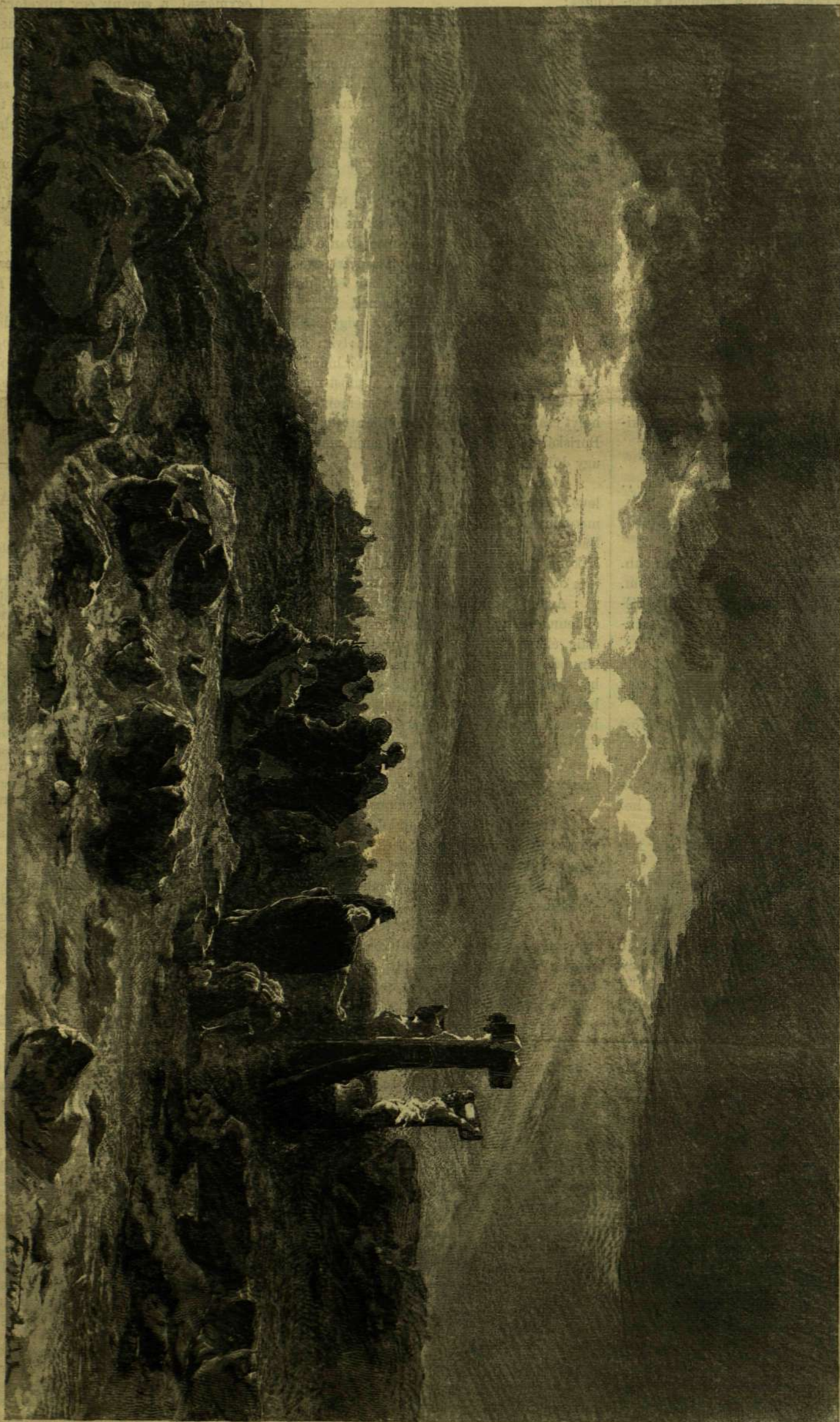
A Golgotha ettől szabadtotta meg az emberiséget, s visszaadta a cselekvés tökéletes szabadságának. Mindenki lehet jó vagy gonosz; az akarat szabad. Az ember sorsába nem avatkozik bele az istenség szeszélye.

A költő, a művész, a Golgothán végbement nagy tragédiát a szelidült erkölcsök, az új világ-nézet, az emberiség megújodása legnevezetesebb eseményének tekinti, és lelkesedéssel ragadja az. Az evangelisták óta a költészet és művészet soha sem szűnik meg újra és újra oda fordulni, hogy ismét és ismét foglalkozzék a tragédia e nagyszerű mozzanatával.

Nem régiben egy fiatal festőnkrol nagy egyformasággal jegyezték föl a lapok, hogy igen sikerült képet festett a Golgotháról. Feszty Árpád ez, ki eddig életképekben tűntette föl lehetőségét. Tüzetesebben kezdővén foglalkozni tanulmányával, az ő figyelme előtt is fölmerült a Golgotha fenséges komorsága. Új tanulmányai-ból ebben adott azután bizonyosságot, és talált osztatlan elismerést és buzditást.

Nem kívánta részletesen előadni a tragédiát. Vannak a költészetben oly erzelmei, melyeknél tökéletesen fölösleges a magyarázat. Az előadó művészet is igen sokszor számíthat rá, hogy nincs szükség magyarázatra; igen könnyű jelölés által lehet utalni jól ismert eseményekre, vagy körülményekre. Ilyenkor a feladat a hangulat megteremtése. Feszty képen a hangulat szerencsés kifejezésre talált.

GOLGOTHA. — SÁJT FESZÍTÉSE UTÁN HALLOZTA FESZÍTŐ ÁRÁD.

ANANIAS JÓZSEF (OPPENHEIMER MÁRTON)

MÁRIA (KERACH ANASZTÁZIA)

KESZTÜS (NAGY JÓZSEF)

JÁNOS (ZVINK JÁNOS)

NIRODEROS (STEINBACHER FERENC)

KÁTFÁS (LÁNG JÁNOS)

JUDÁS (LECHNER GYÖRGY)

KÁRMAZÓ (DIEMER JÁNOS)

PÉTER (HETT JAKAB)

PILÁTUS (KEDL TAMÁS)

AZ OBERAMMERGAUI PASSZIÓJÁTÉK SZEREPLŐI

Tudjuk mi történt Golgothán. A három kereszt eléggé megmagyaráz mindent. Látjuk szétoszlatni a katonákat, az emberek tömegét, mely tanúja volt a fölfeszítésnek. Sőt, megdöbbentő minden. Az eget vörös-barna fellegek nehéz gomolya borítja. A hol ritkább, izzó fény villog át; oly szokatlan, szinte félelmes. A levegő súlyos, átlátszósa nincs, valami rőt ködnek tűnik föl. A keresztet, a csoportot, a kopasz szirtek bízár világosságot nyerne vagy mely sötétség borul rájuk. A világosság szerteszét folyt, nincs központja; a nap elrejtette ragyogását. Itt min' en oly nehéz, oly homályos, mint valami nehéz boltozat alatt; a felhőkön túli misztikus fény nem tud a földre jutni, csak a keresztet árasztja el.

Nincs mért keresnünk ismerős arcokat, hogy megfigyeljük, mily nagy a bánat azokon. E zord komorságban mindennek egybe kell ovdani összhangzatosan, és gyszt hirdetni. A fiatal művészt inspiráció vezette a kép megfestésében és a természet komorságát nem közönséges dicséretreméltó érzéssel és leleménnyel használta föl a Golgotha tragédiájában.

A hatásos képet Tarkányi Béla egri kanonok azonnal megvette, Feszty azóta egy másik darabot is festett hozzá, mely azt tünteti föl, mikor Krisztus holttestét lehozzák a Golgotháról.

AZ OBERAMMERGAUI PASSZIÓ.

Oberammergau — a tiroli határ közelében fekvő felső-bajorországi falu — divatba jött, ép úgy, mint divat volt nem rég megnézni a felhők túlsó felét, vagy Amerikából jött szikrálni gyujtani szivarra, csak hogy mig ezeknél az új-ság ingere hatott, addig Ammergauba, éppen mint Pompejiba, azért megy az ember, hogy évezredek előtti időbe vessen egy futó visszaplántást. Lehetne ugyan a nagy számú külföldi vendégek között is gyermeked kedélyek, a kik vallásos pietással néznek a játék elé, valamint hogy nem egy „Miss” és „Frau von” szemében fölesillan a meghatottság könyűje, mig a szomszédságból oda zárandokolt falusi népnek mindig isteni tiszteletül szolgál a játék: mégis kétségtelen, hogy a legtöbb turista unalomból, szórakozás végett, vagy mert divat, látogat el a kis alpesi faluba.

Bármily hangulatban volt is azonban, kénytelen lesz igazat adni Schillernek, a ki a szinpadról azt mondja, hogy „a mily bizonyos, hogy az előadás inkább hat, mint a holt betű, oly bizonyos, hogy a szinpad hatása nagyobb, mint az erkölcsané, vagy a törvényé”. Magasztos benyomást gyakorolnak, ha nem is a szereplők s az előadás, de a fenséges tárgy s az általa fölkellett gondolatok. Megragadó hatása van annak, — így ítélt Devrient, — midőn a Megváltót, gyermekorunk óta képzeletünk tárgyát, kinek alakja számtalan képen állott szemünk előtt, élve látjuk magunk előtt járni, halljuk, hogyan tanítja a népet, miként veri vissza az irástudók támadásait; — szó sem lehet képzeletünk Megváltójának profanálásáról, az ő szellemi képe az emberek között megjelenése által oly meggyőző bizonyossággá lesz, hogy minden, a mit azelőtt életéről, szenvedéséről elgondoltunk képzeletünkben, csak azáltal nyer valóságos életet. „Ez eredmény kedvéért — nem művészi tekintetből — mindaddig fentartandó, hogy ezt az eredményt elérni képes. Mellékes dolog e mellett, vajjon csakugyan úgy történt-e minden, a hogy a játékban föltüntetik? tökéletesen úgy voltak-e öltözve a katonák, főpapok, a nép stb., mint a hogy a Jézus kinszenvedését ábrázoló ammergauiak a középkori nagy festők képein levő minták után öltözködnék: elég, ha a néző el-, a játszó pedig szentül hiszi.

A ki a műkritikus szemüvegét teszi föl, vagy a konfessionsloser katechismusba (haj, csak magyar szót ne csináljunk rá!) belekóstolt: tettezett unatkozását előadás alatt bosszankodással és szánó mosollyal is variálhatja. Mondjuk ki nyíltan, hogy mint szinmű, igen keveset ér ez a bibliai tárgy, nem alkalmas a szinpadra, mert ha tragikus is, ezért még korántsem tragédia; a mit meg a költői fantázia hozzá adna, azt a vallásos kedély kénytelen visszautasítani, és így vagy a drámaiság, vagy a személyi üdvörtörténeti jelen-

tősége, néha mind a kettő rövidsége szenved. Hol játszzák most Gensichen vagy Goevean Krisztus-dramát? a kompozíció bense ellenmondásai csakhamar megbuktatták, a mit a cenzura akaratlanul fölemelt; míg a mi bibliai Váradink elég tapintatosan, de csak középszerű szerencsével próbálkozott meg Judás elasztikusabb alakjával.

De ne annak nézzük ezt a passziót, a mi nem: nincs itt lámpafény, nincs színórpadlás, mesterséges gépezet, a játszó nem ismerik a kendőzöt és z alhaját, — a hosszú, lecsüngő fürtök saját hajuk, a bitor, bársony, úgy szintén a nehezlettség, a hol kell, igazi: szóval nem színházban, hanem — egy pillantás a nézőközönségre megmondja, hogy — vallásos népünnepen vagyunk. Az „urak” száma igen csekély az „emberek”-éhez képest, a kik döcögős fakó szekéren, ha nem telik, gyalog szerrel, előjönnek egy-két napi járó földről is, hogy legalább egyszer életükben meglássák a Megváltó kinszenvedésének előadását.

E passziójáték a középkoriak mintájára ugyan, de aránylag igen későn keletkezett. Mint a rómaiak hajdan Heturriából hozottak színészeket a dögvész ellen, úgy az oberammergauiak is hasonló alkalommal 1633-ban azt fogadták, hogy Jézus kinszenvedését a nézők épülésére és saját, — most már nemcsak lelki — hasznukra időnként eljátszzák, s a hagyomány szerint Thespi bevéltá a hozzá kötött reményeket. De ez még akkor történt, mikor senki nem akadt fenn azon, hogy az isten Ádámot a paradicsomban „beau frère”-nek, az angyal, Jézus elköltözött lelkét becsültudóan „Madame”-nak szólította, hogy Jézus az urvasora szerzősekor éneklé az első misét a végrendeletében a keresztől így szól: „Johannes liber Neffe mein”, és „Maria liebe Muhme mein”; mikor még Nero bátran esküdhetett Mohamedre és Böles Salamon sörrel kínálhatta a látogatására jött Sába királynőt. Hogy az ammergaui passzióban is voltak ilyenek, sőt még ilyenebbek is, Pichler részletes bizonyítgatásai nélkül sincs okunk kétségbe vonni. De csak voltak. A bajor kormány a század elején azzal a föltétellel adott újra engedélyt a huzamos ideig szünetelt játékok ismét fölvételezésére s folytatására, ha a szöveg a kor módosult világnézetének s a változott irodalmi nyelvnek követelményei szerint tökéletesen átdolgoztatik. A nagy munkát Weisz Ottmár volt benedikus barát sikerrel oldotta meg; a szörnyű u. n. Knittel-versek érthető prózának adtak helyet, a nevelés jelenetek, mint a minő volt Magdaléné a megtérés előtt, az olajvásárlás, valamint a nagy szerepet játszott ördög egész alvilági seregével kimaradtak s helyettük Judás szerepe lőn egykissé nagyon is kibővíve. Az eklektikus és kissé édeskes, de kifejező zenét ugyanez Dedler iskolamester irta hozzá.

Az egész, egy órai félbeszakítással reggeli 8-tól délutáni 5-ig tartó előadás két részből, egy ó- és egy új-testamentomból áll; mert nem elég Jézus megváltó művét fölmutatni, azt is ki kell tüntetni, hogy mind ez így volt lsten által előre elrendezve és az ő szövegségben előkészítve. Erre valók az u. n. előképek, melyekhez a szükséges magyarázatot, valamint a cselekvényekhez is a bevezetést s az épületes megjegyzéseket az ó-görög kar mintájára rendezett védszentek vagy geniusok adják. A „játék” 17 jelenetből áll, (ha függönyök volna, bátran lehetne felvonásnak is nevezni) s 25 ilyen előképpel van bevezetve és a kar énekeivel szövege, nem csoda tehát, ha előadás 8 teljes órát vesz igénybe. Ezt a játszó, ha délután eső fenyeget, egy huzamban is kitartják, és hogy a nézők is hűségesen megmaradnak padjaikon, arra a szent lelkesedésen kívül igen jó hatással van a lazakonyhák közlése s az, hogy az ismerősök a sörös kancsóit kényelmesen átnyújtogathatják egymásnak. Mert biz a nézőtérnek nagy része fedetlen s a falusi nép, olesósága miatt, ezt szokta elfoglalni s a szinpad szomszédságát azzal fizeti meg, hogy jó időben saját verejtékében, ha Jupiter pluvius úgy akarja, az ég könyűjében fürdik, mivel ernyőt a hátrább ülők miatt természetesen nem szabad feltartani. Az első, második hely és a páholyok azonban 2, 3, 4 forintért elég kényelmet s rossz idő ellen védelmet nyújtanak, s minthogy az utóbbiak számozva is vannak, az előbbiekhöz pedig mind külön bejárások vezetnek, a zavar, vagy éppen tolakodás veszélye el van hárítva.

A szinpad élénken emlékeztet a hármas fölöstású középkori szinpadokra, sőt az ó-görög-höz sem éppen alap nélkül hasonlítható; méretei óriásiak, rajta 3—400 személy tolong a nagy népjelentek alkalmával, Jézus jeruzsálemi bevonulásokon vagy a kihallgatás jelenetében, s több részből áll, melyek a cselekvény helyének változását kellő alkalmazással nélkül is lehetővé teszik, sőt egyszerre több helyütt engedve játszani, az események szemléltetését annál inkább előmozdítják. Középpont olyan formán, mint Hamletben egy kisebb szinpad áll, mely födött és függönnyel van ellátva; itt csoportosítják az ó-testamentomi előképeket; ennek két oldalán házak állanak, melyeknek erkélyein a zsidó és római törvényszékek tartják üléseiket; két óriás kapu Jeruzsálem két utcájára enged kilátást, ezeken s az előtérben játszanak a nagyszerű népjelentek, itt mozog vastagon jelzett vonásokban a kar is, mely fehér ruháját a Megváltó keresztje előtt feketével cseréli föl.

A zenekar, mint a baireuthi, a nézőtér előtt le van süllyesztve, úgy hogy a közönség nem látja.

A kar figyelmet kéri prólogusa után az üdv útjának jelképezését látjuk két képen: az első a bűnbeesett emberek kiűzetését mutatja a paradicsomból; a másik a fölmagasztalt keresztet, mely előtt gyermekek imádkoznak. E bevezetés után következik maga a cselekvény előképeivel, melyeknek elrendezése minél mesteribb, annál inkább emlékeztet a középkori nagy művészek, festők és szobrászok hasonló tárgyú remekeire, különösen Döré bibliai illusztrációira.

Jézus bevonulása Jeruzsálembe egyike nemcsak a legmozgalmasabb, de a legszebb jeleneteknek is; a nép ujjongva szórja ruháját s virágait a tanítványaitól kísért Messias elé, a ki a templomból kikibocsátja az üzérkedő kufárokat. Majd összeesküsznek ellene a főpapok, ő pedig bucsut vesz szüleitől, hogy az emberek megváltására mehossa a nagy áldozatot; elkészített a páska bírányt s étkezés után a mostani egyházi szokás szerint kiosztja tanítványai között az urvasorát.

Nem henylek ezalatt a főpapak sem, megnyerik a pénzsovár Judást, az áruló csók elcsattan s Jézus halálos ellenei kezébe kerül. A kihallgatások, Jézus hurczolása a főpaptól Poncius Pilátus elé s Judás közbeesett küzdelmei a felére is összevonhatók volnának, csak hogy a biblia tudósításán kívül a nép hajlama is követeli a hosszú tárgyalást, mely kekvét leli a körülményes előadásban s ha jellemző, még a legapróbb részleteket sem engedi el: Jézus Getsemánban vért verejtékezik s valódi vért hullat a tövis korona szurásai miatt. A korbácsolást elég tapintatosan kihagyták, az új jelenet az Ecce homót mutatja kigunyolva, megálázva, de a néma türeshen annál fenségesebb méltósággal. Végre minden fórumon keresztül ment az ügy, Pilátus kezét mossa, a kufárok által megnyert nép halált ívölt az előbb dicsőített fejére s Jézusnak vállaira teszik a nehéz keresztet. Következik a rémes Golgotha. A függöny mögött tompán hangzik a szögek beverése és előtűnik a koponyák hegye, a két lator között lassan támasztják föl Jézus keresztjét, az ének elnémul az asszonyok jajai mellett, majd elhangzik a hét szó és — minden elvégzettett. A föltámadás után a mennybemenetel volna a természetes berekesztés, csak hogy erről gépezet hiányában le kellett mondani, helyette, az evangelisták előadásától már eltérve, a megváltás apoteozisában látjuk Jézust az égi trónuson, körülötte a kiválasztottak, előtte porba hullva a farizeusok.

Jézus mennyei atyjának akaratában megnyugodva, ellenségei bántalmazását önmegadással tűrő némaságával sokkal nagyobb hatást idéz elő, mint midőn a népet oktatja és tanítványait buzdítja. Különösen a keresztlevél megrendítő; a test a 25 percznyi természetellenes függésben egészen megmerevedik, kékes-sárga halott színt nyer és az egyes tagok csak a legnagyobb elővigyázattal hozhatók ismét a levegők közt levő orvos segédkezése mellett rendes állásukba.

Az ó-testamentomi előképek mind mesterileg vannak rendezve és legtöbbször szellemesen választva; az urvasora szerzésének előképe például: a pusztai manna-eső és a kanaáni követek visszatérése az óriás szőlő-gerezzel;

Judás lelki gyötrelme: Kain bujdosása; Jézus utolsó útja: Ábrahám, a mint a máglyának való fát viszi Morea hegyére; — és ha nem fogadjuk is el azt az állítást, hogy mindez azért történt így, hogy előre hirdesse Jézus bekövetkezendő dolgait, sőt ha tán magoknak az eseményeknek állítólag történetiségét is kétségbe vonjuk: be kell vallanunk, hogy Jézus Pilátus elé hurczolása ügyesen van előre jelezve Dánielnek a király előtti vádolásával, vagy harmadnap föltámadása Jónásnak a cethal torkából való harmadnap kiívételével.

Általában az egész előadásról a nagyszerű tárgy fenséges komolysága vonul végig, melyet a gyermeked hit ártatlan naivsága istenitisztéleti aktussá emel. Saját érzelmeinkről következtethetünk arra a hatásra, melyet az a jámbor bajor és tiroli népre gyakorol, kiknél a közvetlen benyomást nemcsak hogy nem gyengítik a darab esztetikai árnyoldalai, vagy az összetartozóság és történetiségben való ketyek, hanem még inkább erősíti a meggyőződés szilárdult hit és a fenséges jelenetek élethű varázsa. Mert a biblia ismeretes szent alakjaival sokkal nagyobb hatást lehet a szinpadon kelteni, mint ismeretlen jámbor férfakkal, kiknek nagyságáról s lelki nemességéről az előadás alatt kell meggyőzni a hallgatóságot, mivel amazokat már fenségeknak ismeri; a képzetet pedig, melyre a drámai előadás sokkal inkább hat, mint akár mely más művészt, saját erejéből egészíti és színezi ki a fölmutatott alakokat, a játszóknak nem kell az ideál föllemelkedni, csak ellenkezésbe ne jöjjen vele. Itt nem is jön ellenkezésbe. Jézus fenséges alakja még azokat a jeleneteket is, melyek a komikum határát érintik, bizonyos komoly méltósággal fedi be, így pl. a lábmossást, a tanítványok versengését az elsőségért stb. és nagy foku fásultság és közöny kellene ahhoz, hogy a néző mosolyra fakadjon, midőn a Getsemánban gyötörődő Jézus bánatos arcán véres verejték gyöngyözik vagy Longinus dardája után véres víz ömlik a meghidigult temetőből.

A szereplők közel 600-an — az egyetlen számár kivételével, melyről azt mondják, botzoni származás — mind oberammergauiak, még a népség-katonaság közé, sőt a zenekarba, vagy az ajtkok mellé sem juthat idegen születésű. A rendezéssel és a szerepek kiosztásával bizottság van megbízva, mely itéletében a lelki-testi derékség mellett az erkölcsiséget is figyelembe veszi, úgy, hogy a példás életűek az apostolok, főpapak, vagy éppen a Megváltó szerepét kapják, míg a többiek csekélyebb, vagy bűnös embereket személyesítenek. Az öregek, mint Mózes, Ábrahám, Jákob, az előképekben nyerne koruknak és tekintélyüknek megfelelő alkalmazást, így azután, bár szent szerepek játzsása által senki sem lesz szentté, a dicsvágy is segíti féken tartani a különben elég rakoncátlan legényeket.

Hatósági engedélyök szerint csak minden tizedik évben tarthatnak előadást. 1870-ben a német-francia háború miatt az előadás 1871-re maradt, 1880-ban azonban a rendes időben megtartották, s mint annak idején említettük, nagyszámú néző közönség jelenlétében s több ezerre menő tiszta jövedelemmel, melynek egy részében maguk a szereplők osztottak.

A múlt évben közreműködött szereplők közül néhánynak arcképét is bemutatjuk olvasóinknak. Krisztus szerepét, most már másodikban, Majer József nevű fadaragó adta, magas, tekintélyes alak, szelid, kissé ábrándos vonásokkal; hangja rokonszenves, magatartása nemes és mozdulatai kellemesek voltak. Mária személyesítője Krach Anasztázia szegény emberek gyermeke, apja favágó volt, s most övegye leányával együtt nyomorúságban él. Lang Mária, ki Magdolnát ábrázolta, leánya Lang fametszőnek, kit a vidéken sokra becsülnék. János apostolt, Krisztus kedvelt tanítványát, most másodikban Zwick János, egy festőnek sötét hajfűrtös, karcsú fia játszotta. Nikodemos ábrázolta Steinbacher Ferencz tinármestervolt, Arimathiai József személyesítője Oppenrieder Márton fadaragó, erőteljes patriarchalis jellegű alak. Judás szerepét most már negyedikben Lechner Gergely képfaragó adta, ki mint gyakorlott szereplő, a zsidó jargon ügyes fölhasználása által akar föltűnést szerezni. Péter apostol személyesítője Hett Jakab fametsző, most már harmadikban adja e szerepét. Kitiúnó alakja van még Pilátus személyesítőjének, Rendl Tamás fadaragónak. Kaifást Lang János polgármester és

MAGDOLNA (LANG MÁRIA).

műkereskedő ábrázolja: kedélyes, nemes alak, de arcában a féltékeny, ravasz és izgató szellem kifejezése látható. Az ő atyja volt az, ki 1810-ben kieszközölte a bajor királynál, hogy visszavonják Montgelas gróf miniszter rendeletét, melylyel e passzió-játékokat tiltotta. Végre mint karvezető, tehát igen fontos szereplő, most már harmadikban Diemer János magánzó szerepelt, tiszta hangja és természetes pathosza erre őt különösen is alkalmassá teszi.

A közreműködők szerepeikhez már évekkel előre készülnék, folytonos tanulás és próba közt; hajukát, szakállukat a szűkség szerint növesztik, taglejtéseket megválogatják és tájkiejtésekbe iparkodnak némi felnemet hangzást vegyíteni. Némelyik szerep apáról fiúra marad a családban, Judás különösen vörös szakállával rendesen apja szerepét is örökölni szokta.

Minthogy az egész falu szobrászattal foglalkozik, fából igen csinos keresztek, madonnákat stb. farag, már így is van némi művészi érzéke, — a többi aztán megteszi a tárgy szeretete és a lelkiismeretes komolyság, úgy hogy csekélyebb kivánalmaknak művészi tekintetben is megfelelnek, a főszereplők pedig, Jézus, Judás, Hannás, Kaifás éneken is meglehetősek, habár — főleg a nők — távolról sem érdemlik meg Devrient telemarokkal szórt magasztalását.

Nem művészet ez az előadás, benne ők magok is csak apák fogadásának betöltését látják, hanem mint és időnk ránk maradt emléke s mint vallásos népünnepe érdeklődésünket valóban megérdemli.

M + a.

NYOMA VESZETT!

— ANGOL REGÉNY. —

TIZENÖTÖDIK FEJEZET.

Cuthbert utolsó levelei.

A Langtrej-majorban való látogatásuk utáni napon tettek volt, Lancelot és Cochrane, kirándulásukat a pusztára, a fekete népség kunyhóiba. Meglehetősen fáradtak voltak, midőn a borussá és ködössé vált novemberi alkonyon az ó-kastélyba visszaérkeztek, a hol jól befűtött barátságos kandalló s kényelmes otthonos szoba várta őket.

Lancelot mindenekelőtt erőteltte magát, hogy szíves házigazdaképp mulattassa s viditas vendégét. De sehogys sem ment. Gondolatai szerte kalandoztak s mindegyre eljett a beszélgetés fonálát, melyet Cochrane sem igen igyekezett fölvenni, látva, hogy barátja nagyon el van foglalta tépelődő gondolataival.

Cochrane szívarkáját szívtá s mellette fekete kávéját szűresőltette, s a tűzbe nézett. Egyszerre egy nagy úszók a kandallóban összeomlott s erősen szórta sziporkáit. Lancelot fölriadt merengéséből.

— Bocsdáson meg, — mondá — nagyon melázó vagyok ma este, s önnek is terhére vagyok unalmammal.

— Egyáltalában nem; én is szeretem a melázó állapotát.

— Igazán szőlva, nem tudom kiadni femből annak a vén asszonynak a szavait.

— Nem hiszem pedig, hogy valami súlyt lehetne fektetni rájuk.

Brackenbury fejét rázta.

— Nem mintha babonás volnék s hinnék a látásokban. Nem. De —

— Mit de?

— De a vén asszony szavában saját gondolatot, meggyőződésedet visszhangzott. Én érzem, hogy ő él.

— De Brackenbury —

— Igen, ő! Akárhöl, földön vagy föld alatt, szárazon, tengeren, él. Soha sem éreztem, hogy halva van; mindig azt éreztem, hogy él.

Izgatottan ugrott föl s föl-alá járt a szobában.

— Most elgondolhatja ön, mily nehezen s önmagam ellen követtem a Marrable tanácsát. Bitorló vagyok. Elfoglaltam nevét, helyét. S ha egy napon visszajő a számon kéri tőlem — mit mondhatok melegségemre?

— Ez örülség.

— Nem, nem örülség. Ez a jobb meggyőződés, a balsugalmak ellen. Erőszakkal elvesztett emberek nem tűnnek el nyom nélkül. Ha meggyilkolták: megtaláltam volna holttestét. Ha küzdött: megtaláltam volna küzdelmének valami nyomát.

— Azt hiszi, bolygatatlan hagyatam egy követ, egy bokrot, melyen egy véresoppje, egy hajszála, ruhájának egy foszlánya maradhatott? Nemcsak a rendőrséggel, nyomozó és szagláló vérekekkel is felvettem az erdőt, végig nyomoztam az utat, a tájt, a hol eltűnt. Ha elhurczolták erőszakkal, ellentállással — megtaláltam volna nyomát, valami jelét. Sehol, semmi.

— Mit gondol hát, mi lett belőle?

— Nem gondolok semmit, mert nem tudom mit gondoljak s ez bánt, ez öl meg; e rejtelmek át nem hatható titok.

— Nem élünk a korzárók korában.

— Az olasz banditák ép oly merészek.

— Olasz banditák vagy kirabolják az utast, ha vele van vagonya, vagy váltásdijjára számítva fogva tartják. Lord Brackenbury kirabolhatták, mert nagy vagyon volt vele; de ha meg nem ölték s meg nem menekült, hogy fogva tartásuk vagy rejtékben — s váltásdijját négy éven túl ne követeljük: ismerje el, kedves barátom, ennek nincs értelme.

— Ön tehát azt hiszi, áldozatul esett a banditáknak?

— Ez a legvalószínűbb.

— S hogy vesztették nyomát?

— A lord a tengerpart közelében tűnt el; mi természetesebb, mint hogy hulláját a tengerbe dobta, vagy magát, élve, a vízbe fojtotta.

— Borzasztó! Hogy meggyilkolták, leszurta, agyonütötték — erre sokszor gondoltam. Hogy élve vízbe fojtották — ez még sohasem fordult meg eszemben.

Néhány percz mindketten hallgattak. Akkor Lancelot egy kis kules-csomagot vett ki zsebéből, egy bűrés szekrényt nyitott ki a szoba másik oldalán, s egy levél-köteggel jött vissza.

— Ezek az ő levelei, mondá, egy székbe vetve magát. Figyeljen, olvasom önnek a két utolsót, a mit tőle kaptam valaha.

A lámpa kettőjük közt volt; a kandallóban vigan égett a tűz; a szoba többi része meleg félhomályba volt burkolva. Lancelot majdnem borzadályhoz hasonló kegyellel nézett a levelekre. Mintha a holt ember a siron túlról nyujtaná felé kezét.

— Az első, a kettő közül, — folytatá Lancelot — Genuából elutazása előtt pár nappal kaptam, Skóciában, a hol vadászaton valék. Az utolsót Olaszországba küldték vissza utánam, eltűnése után. Ezt azon éjjel irta, mikor Genuából utra kelt s elveszett. Hallja az előbit először.

Közelebb huzta magához a lámpát, szeméit elárnyékolta balkezevel s olvasni kezdett.

„Genua, Hotel-Feder, 18 — ápril 10.

Kedves Lancelot!

Örömmel értesülök, hogy Urquart magához hitt Glenmoreba. Kellemes szórakozás lesz neked e helyváltoztatás az ó-kastélyban töltött annyi egyhangú hónap után. A ház tudom tele lesz, s Urquartnak vadász-tere kitűnő. Ha Craig-millarsek ott lesznek, kérlek, mond nekik stb. stb.

Örömmel irhatom, hogy nagybecsű gyémántok híré hallottam itt Genuában, — egy megbukott főnemes tulajdonai — melyek, úgy hiszem, meg fognak felelni céloznak. Még nem láttam, de már érintkezésben állok egy ügyvéd-del, a ki az eladással meg van bízva. Azt mondja, hogy csupa gyémántok, a mit sokkal jobban szeretek, mint a vegyes drágaköveket; s

ügy hiszem Winifred is. Pár nap múlva megtekintem s tudatom veled az eredményt. Egészen esetleg esett a dolog tudomra, mert én Rómára számítottam, mint a drágakövek legbiztosabb piacára.

Remélem, 14-kén vagy 15-kén itt hagyhatom Genuát; de bizonyos nem mondhatom, míg e gyémánt-vásár ügye függően van. Legjobb lesz, ha irsz — mielőtt újabb levelemet kapnád — s ezimezd La Spezziába, postarésztente. Egy éjet ott fogok tölteni. Isten veled. Szerető testvéred

Brackenbury.

— Ez az első, — mondá Lancelot, míg egy sohajjal összehajította s maga elé tette a levelet. Kissé száraz s üzletszerű, mint levelei többnyire. Tudott nagyon melegen is írni, ha akart, de ritkán tette. — Hallja most a másodikat — a legutolsót.

„Genua, Hotel-Feder — ápril 16.

Kedves Lancelot!

Késő éjjel írok, hosszú s fáradtságos nap után s azért csak röviden. Először is, nemcsak láttam a gyémántokat, hanem meg is vettem. S egész este egy emberem volt itt, a ki ódon foglaltatványból kitérte azokat, hogy könnyebben vihessen magammal, mert Rómában Castellanival akarom újra foglaltatni, valamely megfelelő római vagy etruszk modorban, a mint a kintünő szépségű kövek érdemlik. Három a legnagyobbak közül gyémántnak van köszöruve, a többi azonban mind briliánsnak és mind a legtisztább vizűek. A mint mondják alig lehet olasz ékszereket találni, melyekben a briliánsok mellett gyémántok is ne legyenek. Nagy árt fizettem értök, jóval nagyobbát mint eleinte e vásárra szántam; de azzal vigasztalom magamat, hogy piaci árunknál többet nem adtam értök s a drága kö mindig oly beruházás, melynek becése nem vész el s szükség esetén mindig kivehető belőle, mert csak a követet fizetem meg, a foglaltatványt és munkát semmibe sem vettem. Tizennégy ezer fonttal adtam kevesebbet mint kértek s egy krajczárral sem többet, mint a mennyt első szóra ígértem.

Czélom egyébiránt hitbizományt alkotni e drágaságokból s viszont-eladásukra nem számítok. Alf várom, hogy Rómában legyen kincsemmel. Holnap reggel utazó kocsi után nézek s ha lehet délután el is utazom.

Örömmel vettem 8-kán kelt leveled Glenmoreból s hogy jól töltöd idődet. Ha visszatérek majd átalakíttatjuk az ó-kastélyt, hogy ott minden kényelmed meglegyen. Istálódniak is kell ott lenni s néhány szobádnak saját használatodon s műtermeken kívül, hogy néhány barátodat is fogadhasd s kényelemmel láthasd. Tervem kész a fejemben, a nélkül hogy a romok elveszítésének festői voltukat.

Isten áldjon. Szerető testvéred

Brackenbury.

„U. I. Ápril 17-én. — A fentebbit tegnap irtam. De jobbnak láttam indulásomat holnapra halasztani, mert ma d. u. indulva, egy nyomorult faluban kellett volna meghálnom.

Mellesleg, ha valami történnék velem, házasságom előtt, ohajtom, hogy a gyémántok a Winifredéi legyenek. Ne hidd, hogy valami bajom volna; soha jobban nem éreztem magamat. De az élet mindig bizonytalan s mivel formális codicillust végrendeletemhez nem csinálhatok itt, akartam, hogy ismerd szándékomat.

Lancelot elhaló hangon olvasta ez utóiratot.

Sejtelmé sugallta ezt neki, mondá.

— Nem hiszem, — szóló Cochrane. — De oly meggondoló ember, mint ő, minden eshetőségre gondol. S kétszeresen, mikor egy nagy bevásárlást tesz, és utra indul. Mert kétségkívül, utazása ily kincsezel mindenestire kockáztatott dolog volt.

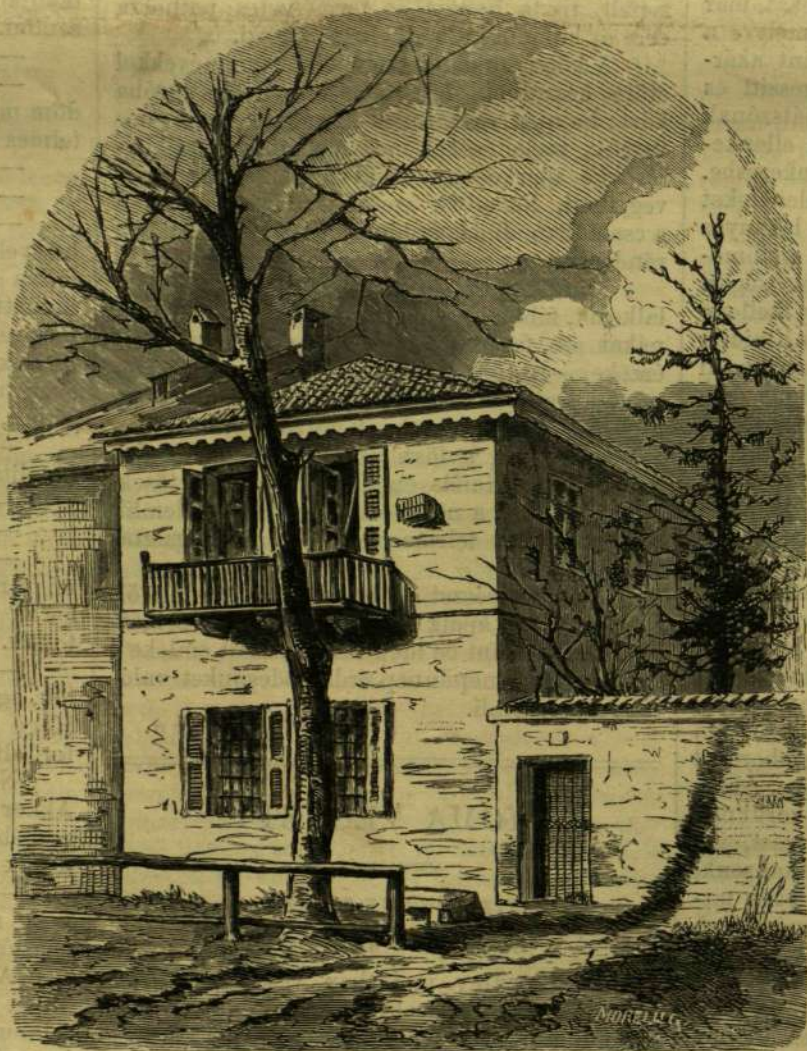
— Valódi örökség!
— S nem esett gyanu senkire?
— Gyanu, igen, többekre; de a vizsgálat mindnek ártatlanságát csakhamar kiderítette.

— És mostanig semmi nyom?
— Semmi.
— A gyémántokról sem?
— Semmi. Tudja ön, foglaltatvány nélkül voltak; s az az ember is, a ki megbecsülte, egyenként és darabonként, nem tud rólok semmi ismertető jelt mondani. Ugy hiszem, jegyzéket vettek föl a kövekről, de Cuthbert a jegyzéket is magával vitte.

Cochrane az utolsó levél borítékát vette kezébe s megnézte rajta a postabélyeget.

— Négy éve és hét hónapja. Kedvesem, minden reményemmel föl kell hagynia. Ha bátyja még élne, legyen bármily szoros őrizet alatt, lehetetlen, hogy egy vagy más uton hirt, vagy életjelt ne adhatott volna magáról. Miért győtri magát képzelt remények és félelmekkel? Nem szenvedett-e már eleget átalok?

— Nem akaratomtól, nem eszmétől függ, melyre érvekké lehetne hatni. Mely meggyőző-

IHÁSZ LAKÁSA COLLEGNO AL BARACCONÉBAN.

dés él bennem — itt. Mit tehetek én róla? Mit tehetek?

— Mit? foglaltatványt helyét nyugodtan s töltse be méltóan. Igyekezzék elhíttetni magát, hogy bátyja meghalt. Fordítsa tekintetét a jövőre s szűnjék meg a multon tepeledni. Találja bele magát a kikerülhetetlenbe. Ez a legjobb tanács a mit adhatok.

— Köszönöm, kedves barátom. Ennél sem jobbat, sem szivesebbet nem adhatna.

Lancelot kezét nyújtá s a két barát kezét szorította. Itt beszélgetések véget ért. Lancelot összehajtá leveleit s visszatette szekrényébe. S most, bár még nem volt késő, Cochrane fáradtnak mondá magát s jó éjt kívánt.

(Folytatása következik.)

EGYVELEG.

* London belvárosában a villamvilágítást az utcákon a napokban alkalmazták először. Mivel a világítás a hold fényéhez igen hasonlít, föléltették az alkalmából a lapok azt is, hogy a híres természettudós Sir Humphrey Davy a gázvilágítás érdekében tett kísérletek alkalmával többek közt azt mondta, hogy a holdból ép oly könnyű volna egy

darabot lehozni, mint Londont gázzal kivilágítani. A gázvilágítástól általában kezdetben nagyon féltek s midőn 1809-ben először világították gázzal Londont, a polgárok nagy része falura menekült azt hi-
vén, hogy robbanás mindenestre lesz, s ha nem, a gőz betegé vagy vakká teszi őket.

* A legnagyobb villamvilágítást Amerikában most készítették el. Ötvenszer nagyobb, mint a rendszer utcavilágító villamvilágítók s világító ereje 100,000 gyertyalángnak felel meg. Az angol hajókön akarják alkalmazni az éjjeli összejutások ellen, s mint hiszik, közönséges reflektor mellett is oly nagy lesz világossága, hogy 15 angol mértföldnyi távolságban még olvasni lehet világánál. Amerikában különben a villamvilágítás tökéletesítésén nagy buzgalommal működnek, közelebb New-Orleansban löversenvt is tartanak ily világítás mellett.

* Az égi háborúkról rendszeren azt tartják, hogy az utóbbi időkben igen megszaporodtak. Dr. Holtz Vilmos 80 meteorológiai intézet és 160 tíz-kár biztosító-társaság köréből nyert adatok alapján kimutatja, hogy ily szaporodásról szó sincs, hanem tény, hogy a villamvilágítás veszélye a házakra újabb időben sokkal gyakoribb lett. Németországban 1854 óta háromszor annyi. A feltűnő változás fő oka az erdők és fák fokozatos kiirtása, továbbá villamvilágítás részletek gyakoribb alkalmazása a házakon.

* Az írók tulajdonjogát legsajátosabb módon Kínában székelt megőrizni. Mindenki, ki más íróknak művét annak engedélye nélkül utánnyomatja s forgalomba bocsátja, száz bambuszbotra ítéltetik. Ha azonban ki nyomatja s még nem árulja el, eldobozzák a példányokat s csak ötven bambuszt vernek a talpára.

* Liszt-harcz folyt a farsang utolsó napján San Franciscó mexikói városrészében. A harczosok két táborba voltak oszva, mindegyik élén egy „királynő” veres és zöld lobogóval s nemzeti színű ruhában. Az egyik tábor a templom mellett csinált egy kis erősséget, a másik régi deszkával vette körül magát s aztán lisztet zsákokat dobáltak mindaddig, míg a levegő tele lett liszttel, s az egyik fél már-már megvakulva a dombról lefutott s elvesztette zászlaját. Ekkor a harc bevégeződött. A győzők saját királynőjüket a farsangi bálon megkoronázták s a legyőzöttekkel együtt lisztet ruhájokban a terembe mentek s ott táncoltak. Némelyiknek arcát is annyira ellepte a lisztpor, hogy nem lehetett fölismeri.

* A déli Pacific-vasut, mely Kansas Cityből Topeka, Atkinson és Santa-Fé mellett a Csendes-óceán partjait hatol, s a második vasut, mely az Egyesült Államokon egészen keresztül megy, már teljesen kész van, sőt a próbamenetet már a mult hóban megtartották.

* Nagy csatornahálózat van most tervben s részben kivitel alatt Észak-Németországban, melynek minden nevezetesebb pontját vízi uttal akarják összekapcsolni Franciaország keleti részével, Németalfölddel és Oroszországgal nyugati tartományaival. E hálózattól különösen érdekelhet bennünket a Duna-Odera-csatorna, mely által hazánkhoz hajón is el lehetne jutni az északi tengerhez.

* A táviró huzalok földalatti alkalmazását nagyon elő fogja segíteni Siemens találmánya, mely szerint gyapot vagy más növényrost, ha légmentes térben a nedvességtől megfosztják, kausukolaj által megöntve igen alkalmas arra, hogy a víz s más ártó szer át ne hatoljon rajta.

* Közép-Amerikából a táviratokat eddig csak úgy küldhették Európába és az Egyesült Államokba, ha Kubáig postahajó vitte azokat. Most részvény-társulat alakult, mely Belize középamerikai angol gyarmat és Kuba közt tengeraltali táviratot hoz létre.

* Az Egyesült Államok tengerészeti miniszteriuma elhatározta, hogy a jelenleg San-Franciscóban levő „Mari” és „Helen” nevű ezthalfogó gőzösöket megvásárolja s „Jeanette” sarkhajó felkutatására küldi. A kormány e vállalat költségeihez 100,000 dollárral akar járulni. — A jövő nyáron ezenkívül az északi sark felé két tisztán tudományos célú kirándulást terveznek Amerikából; egyik a Lady Franklin öbölhöz, a másik a Barrov-fokhoz és Alaska északi partjaihoz megy.

* Londonban nemrég egy Platytaenium nevű kosbor-fajhoz tartozó virágot adtak el 140 guineaért, azaz mintegy 1500 forintért.

ALAGUT A HUDSON FOLYÓ ALATT.

Az örökké mozgékony amerikai életnek kevés többé a föld színe, a hol egymással közlekedjék, kivájják a föld mélyét is, hogy vasutai számára előnyös vonalakat szerezhesen. Magát New-York városát és New-York államát egy széles folyó, a Hudson választja el Amerika többi tartományaitól. Ezen vasuti hidat építeni egyáltalában nem lehet azon számos és nagy gőzhajó miatt, melyek itt naponként közlekednek. Eddigelé tehát a vasuti vonatok gőzkompok segítségével mentek át egyik partról a másikra, a mi nem kevés fennakadásra, zűrzavarra és késlekedésre szolgáltatott okot.

Elhatározták tehát, hogy a vasuti vágányokat alagut segítségével vezetik át egyik partról a másikra, mely alagutat a folyó medré alatt fogják építeni. Mintán pedig előleges számítás szerint is 300—400 vonatot fog az alaguton naponként közlekedni, elhatározták, hogy az alagut kettős legyen, külön nyílással a menő és külön nyílással a jövő vasutak számára.

Lehet képzelni, hogy a feladat nem csekély. Már egyes hegységek keresztjén is sok veszélyrel jár az alagut-fúrás, kivált ott, hol a talaj puha és omlékony. Annál veszélyesebb itt, hol a talaj ebbeli tulajdonságához még az járul, hogy felülről a víz folyton szivárog, és még omlóbbá teszi a talajt. A munka csak is oly módon lehetséges, hogy a mint egy kicsi rész ki van vájva, pléh-burkolattal látják el, hogy a további haladás lehetősége váljék (mint ábránk mutatja), azután pedig betonnal építik ki az egészet.

Daczára a roppant vigyázatnak, mely-lyel eljárnak, az alagut egy helyen mult év júliusban mégis beszakadt, s maga alá temetett néhány embert, s néhány hét előtt újra még nagyobb szerencsétlenség történt, midőn valami 50 ember veszett oda. Az ilyen helyeket csak is felülről lehet kijavítani, midőn kesszonok segítségével leereszkednek a víz fenekére.

Ezek a kesszonok nagyobb szabású buvárhárangok, melyek felülről bőséges levegővel látvátván el, több embernek bennök való tartózkodását is lehetőséggé teszik. A víz fenekére bocsátva egész kényelemmel lehetbenök dolgozni, kivált a hol nem nagy mélységről van szó. Nevezetesen a folyómunkálatoknál többnyire ezeket használják, s így p. o. az összekötő vasuti hid Budapestén szintén e módon készült.

A Hudson folyó alatti alagut egész munkája 10 millió dollárra volt előirányozva, de ezek a beszakadások jóval többre fogják azt tenni, valamint később is fog elkészülni, mint a hogy tervezve volt. Terv szerint ugyanis már e nyár folyamán készen kellett volna lennie.

OLASZORSZÁGI NAPLÓMBÓL.

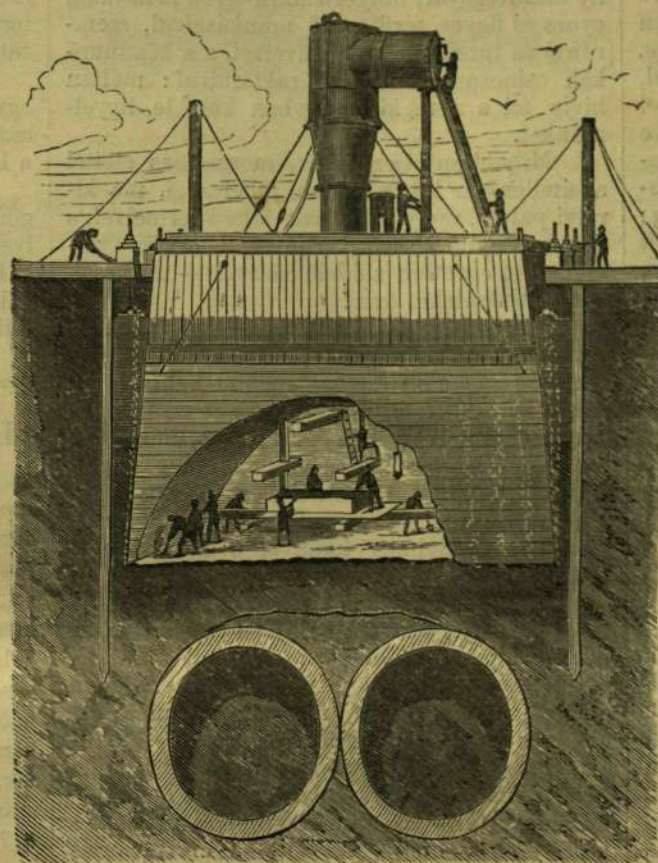
IV.

(Velencei képek. A trieszti kikötő.)

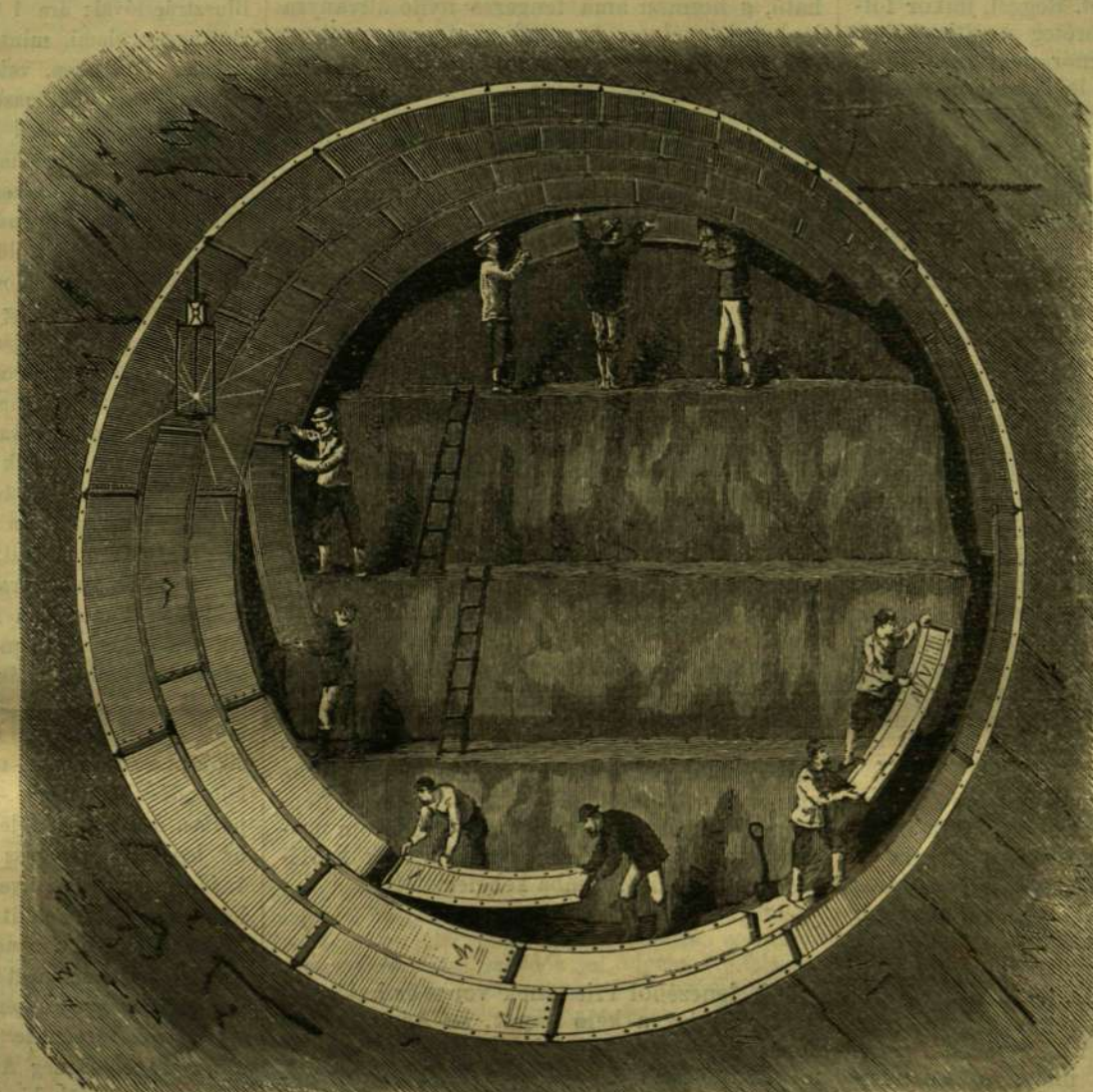
Florenzától Pistoiának szép térsé völgyben, zöldellő kertek közt visz a vonat, a hóval födött Apenninek felé, melyekkel ismét bezáródik a tavasznak rózsás kapuja, s több hosszú alag-

uton áthaladva, már hóval borított mezőt találunk, mely Bolognáól Páduának mindinkább kitágulva, egy alföldi teli tájképet tüntet elénk.

A soktornyú Páduát elhagyva, a hómező

A BEOMLOTT AKNA KIJAVITÁSA.

A KIVÁLT AKNA BEBORÍTÁSA PLÉHHEL.
ALAGUT-ÉPÍTÉS A HUDSON FOLYÓ ALATT.

csakhamar sik vizre változik, melyből csak a vasut töltése, s elszórvá egy-két száraz telep emelkedik ki, mint a mi áríz borította rónákon a híres töltések és vízben uszó tanyák. Ezek a velencei lagunák, melyeknek sötétzsinu, csöndes tükörét, a kisebb és nagyobb halászbárkák zavarják föl itt-ott. Ez Velenceinek kenyer-, vagy helyesebben: hústermő mezeje. Átszelve tehát a Földközi-tengerbe nyúló

földnyelvet, az Adriai-tenger nyugoti partjára, a nagy vízi városba, Velencebe érkezünk. Itt az indóház főkapuján kilépve, a nagy csatorna partján találjuk magunkat, hol bérkoscius helyett gondolkodás várnak reánk, e fantasztikus vízi járművek, melyeket, hosszú vékony alakjokkal, méltán nevezhetnénk tengeri gilykoknak, oly könnyedén, csaknem villámgyorsasággal siklanak el egymás mellett.

Több vízi utcán áthajózva, a Szent Márk-vendéglőbe nyitánk be, melynek utcára nyíló ablakából az egész Márk-tér szépen belátható.

Ez ismert tér Velenceének legnagyobb száraz tere, mely hosszú téglány alakjával, s három oldalról beépített palota sorának oszlopzatosán egymásba nyíló folyosóival, szabályos alaku vár, vagy óriás-kastély udvarképet mutatja. A negyedik oldalt, a tekintélyes és szép antik-homlokzatú Szent Márk-templom zárja be, a híres „doge-palota” főkapujával, mely előtt, a tér jobb sarkán, különállóság és szabadon emelkedik a gula-alakban épült Szent Márk-torony. Ezzel mintegy átellenben a palota-sor bal sarkán az „óra-torony” („Horologe”) tűnik szemünkbe, tetején, mint valami érc sisakkal, magasra emelt nagy haranggal, melynek két oldalán két vaspánczélos emberalak áll, s úti a kezében lévő kalapáccsal az órát és negyedét.

Ez a szép hosszukás négyszög tér Velenceének központja, hol az egész város szíve lüktetni látszik. Itt, e körfolyosók alatt vannak a legszebb árucarnokok, legfényesebb kirakatok, melyekben a díszes aranyművészetnek nem egy remeke vonja magára figyelmünket.

Itt s ezekben gyönyörködik Velencei népe, mely főleg este felé, mint zúgó méhraj

tölti meg a kivilágított folyosókat s 10—11 óráig föl s alá hullámozik azokon. Maga a nagy négyszög, szintén simára kovozott udvartér, csak ünnepnapokon látszik igénybe venni a közönség által; egyébkor a Szent Márk galambjainak van fennhagyva, melyek seregeseitől lelik el, főleg midőn az étetők, kik közt nem egy uri nőt láthatni, rendszeren megjelennek. Mondják, hogy e galambok számára igen szép alapítványt tett egykor egy velencei urnó.

E térről, a doge-palota előtt elhaladva, két karesu magas oszlop közt, melyeken Velencei címerei: a szárnyas oroszlán, s krokodilon álló női alak láthatók, — a kikötő partjára lépünk.

Minő más tenger és kikötő ez, mint a genuai! Mig ott élénk mozgalom és zaj tölti be a tenger és partjait, itt kihálva látszik minden élet.

A hajók sorában nem egy jelentékeny és szép hajót láthatni ugyan itt is, melyek közt a Lloyd-társaság tengeri kereskedő hajója, magyar nemzeti lobogójával, fölőtte kellemesen lepett meg; de

a hajókon és körülte néma és csendes volt minden, mintha csak vesztegár alatt lettek volna.

Magá a part, mely igen szép és térsé, s mely az első Napoleon által beboltoztatott csatornáig, ma „Via Garibaldi” nevű száraz utcájá, és ezen át a népkertig, e tengerre nyúló keskeny földnyelven zöldellő kis oázis vezet: csak annyiban tüntet föl élénkebb képet, a mennyiben egy pár

komédia- és árúbódé körül összeverődik olykor egy-egy kis népcsoport, jó és meggy, egykedvűen rágya és élvezve tökmagját, e látszólag kedvenc csemegét, melynek körülült héja hóhelyek-ként lepi el az egész kiadul.

Nagyobb élénkséget találunk azonban, ha a Szent Márk-tér tulsó oldalán, a híres „Rialto” hid felé közeledünk, melynek két oldala, szintén mint Florenceben, árúboltokkal van kiépítve. E városrészen terül el ugyanis a gabna, hal, zöldség, hus és egyéb élelmi cikkek piacza, ha a kertészet szigetterményei mellett képviselve vannak a tengervilág csudái: az emberről vas-tag, a lapos és széles, az idomtalan fej- és tömb-alaku halaktól a kecsesen nyúlók angolnák; s azon újnyi nagyságu apró halacskaig, melyet csakugy elevenen, tüntető bravourral nyeldes el az olasz gyerek, mint a mi hetyke suhan-csaink a verébtojást. Itt, e piacokhoz vásárolja be a velencei napi eledelét; itt költi el löször-rel metél és fonton mért aranyzsinú sárga ke-nyerét, azaz polentáját, s hozzá — ha telik — pecsenyét, egy-egy beszőtött halacska, vagy olajba főtt alsóbrendű tengeri állatocská (hüllő vagy puhány) képében. Itt láthatni a szegényes kinézésű lazzikonyhát is, hol óriás üstökben főzik a még szegényebb néposztály számára a nem épen kellemes illatú árszto karórépát.

A tengervilág huszadagsága mellett, a szegénység elszomorító képe. És ilyenformán van vizgazdagságával is a tengerben uszó Velence. Közküztait erős laka-tokkal beárolva, rendőrlég őriztetik s csak bizonyos órákban nyitja meg a szegénységnek. Nem csuda, midőn hó- és esőszél kénytelen megtölteni a kutakat, hogy vizet adhassanak. Nem is látni nagyobb élénkséget, mint midőn „az Ur havat küld az égől Velencének”. Mint hajdan a pusztában Izrael népe a mannat, oly lázas sietséggel gyűjti össze Velence népe szűk és kevés száraz terén, cziszternái számára a légben süritett fehér vizet. Reggel, mikor föl-ébredünk, még vastag hóréteg borítja be az utcákat, s egy óra múlva már pusztán sötétlik a kövezet, a nélkül hogy legkisebb nedvesség maradt volna rajta, annyira összeseperték róla a havat.

Erdekes az is, a hogy Velence népe me-legit magát. A kissé módosabbak urna-féle ce-szép edényekben friss parázst visznek szobáikba, s annál enyhítgetik fagyos kezeiket és lábait; a szegényebb osztály azonban e fénnyűző me-legítőt kiterjesztett karjainak gyors és szabá-ly-szerű keresztbe csapkodásával helyettesíti.

Velencének szépsége a tengerben, illető-leg a tenger által képzett sajátos fekvésében van, melylyel minden más várostól különbözik. E sziget-csoporton (eredetileg 72 szigeten) épült vá-ros, vízi utcaival és palatosaival, s azok között al-za s folhullámzó gondoláival, több mint fel-écszeze tehető össekötő hidjaival; s távolabb, mintegy félkörben körülölel kisebb szigetei-vel, s azoknak szép homlokzatú épületeivel, kupolás templomaival, tornyaival, s temetője messziről fehéről sirboltjaival, emlékoszlópai-val, s a messzehátterben emelkedő hegységek hótakart ormaival, végre lábainál a tenger sima tükrevel, majd hullámzó sivatagával: oly meg-pe-lő képét mutat, melyet nem láthatunk a ke-rek világán.

Magában a város zömében, a történelmi-leg és regeileg nevezetes s többé-kevésbbé isme-retes Cornaro, Barbaro, Foscari, Borgia és Desdemona paloták mellett, sok hajdan híres palotát láthatunk még, melyek közül azonban ma nem egy, külsőleg és belsőleg hanyatlásnak indult, s múkinseivel együtt minden órá-n vevőre és a tulajdonosra vár.

A templomok közül figyelmet érdemelnek: a görög templom kiváló belső fényével, s még-inább a talaj sűppedése miatt erősen meg-hajlott s mégis épségben áll tornyával; a „Santa Giovanni” — mely talajszűppedés miatt szintén megpredezett, — dogék és szenátorok emlékszóbráival; a „Santa Maria Dei Fra” Tizian és Canova feldomborművű emlékeivel, melyek közül a Canováé a halál és föltámadás allegóriája. Itt nyugosznak Tizian hamvai és Canova szíve. Legérdekesebb mindenesetre a Szent Márk-templom, mely sűppedező talajával az egykori építő merészségét, s színes üveg-munkák boltozataival s kupoláival az emberi munkás türelem és kitartás netovábbját tünteti föl. Nem hiában, hogy az üvegmozaik egyik kiváló honában épült.

Nem egy-két szépen berendezett diszűveg-műgyár dolgozik itt ma is, hol a híres velencei tükörök, s színes sodronyból készült kosarak, tálcák, s más fényűzési cikkek mellett, a leg-finomabb és művészi kivitelű „mozaik-betéte-ke” készítik az aranyművesek számára. Egy ily diszűvegyár, melyet a Márk-téren is láttunk, gyors és ügyes, férfi és nő munkásaival, szem-rontó és türelmesfeszítő műveivel, s a kézmun-kák csinosan rendezett raktáraival: méltán hívja fel s nem kis mérvben köti le figye-lmünket.

Mily ellentét ez élénk, mozgalmas élettel az átellenben levő, hajdan főhercegi, ma ki-rályi palota, mely kihaltan látszó terméivel, s tengerre nyíló kisdéd kertjével, — a város zö-mének ez egyetlen zöldelő oázisával, — már csak a multak emlékét őrzi!

S még nagyobb ellentét a vele párhuzamo-san emelkedő doge-palota, mely Velence egy-kori nagyságának, dicsőségének és hatalmának néma és mégis oly sokat beszélő emléke és tanúja. E mór-stylen épült palota, már külső-impozáns tekintetével a hajdani nagy napok emlékét költi fel a szemlélőben, midőn a ve-lencei köztársaság egy tengervilág felett ural-kodott győzedelmes hajóival s meghódított tartományok népei hordták arany, ezüst és másnemű drágaságait kikötőjébe s rakták lábai elé. Hátha még a palotába betekintve, az „arany lépcsőn” fölme gyünk a nagy tanáste-rembe, hol a „tizek” széke még ma is épségben áll, a trónszék üresen hagyott helyének két oldalán; s ha innen, a kisebb és nagyobb kihall-gatási termeken át, a „tizek” s majd a „hármak” itélő termébe lépünk, melynek titkos lépcsője a hírhedt tortura- és glomkamrába vezetnek; s végre ha a koronázási s innen a könyvtár óriás termébe lépünk, hol állítólag a világ legna-gyobb vászonra festett képe (72 láb hosszú és 30 láb széles), Tintoretto „Paradicsoma” lát-ható, s honnan ama tengerre nyíló állványra léphetni, melyen fogadták Velence urai az idegen hajók hódolait. S ha mindezen termek-en előlő pazar fényt, s a festő művészetnek Velence történetére vonatkozó remekeit meg-tekintjük: egy oly hatalmi nagyság képe tűnik föl előttünk, melynek saját túlsúlya alatt is le kelle roskadnia. Kivált ha még figyelembe ves-zsük e hatalmi nagyság komoran sötétlő árny-oldalát; ha megtekintjük azokat a tekervényes folyosókat s borzadalmasan sötét apró cellá-kat, hová a vizsgálati foglyokat zárták, s volt példa rá, hogy kihallgatás előtt meg is fojtot-ták; és ha megtekintjük a hírhedt „sőhajok hidját”, e zárt folyosót, mely a doge-palotát az államfogházsal egy tengerre nyíló csatorna fö-lött köti össze, s melynek szűk ablakán utolsz szitt szabad levegőt s utolsz láttá (ha ugyan láttá) a napot és a tengert a szerencsétlen el-itélt: nem csodálkozhatunk, ha a hatalmasok egymást, és így a hatalom maga emészette föl önmagát.

E gyászemlékű helyekről szinte jól esik kilépni a nyílt folyosóra, hol írók, művészek, tudósok, s ezek közt Canova, Tizian, Giovanni, Livius, Dante, Galilei, Marco Polo stb. emlék-szóbrái állanak.

Végre a főkapu alatt kilépve, a népszava-zási tábla tűnik szemünkbe, melynek 641,758 szavazatával, 69 ellenében, az 1866-ik évi nép-szavazás alkalmával, az osztrák birodalom ug-y-nevezett „gyöngye” leszakítottott annak keblé-ről s az egyesült Itáliába kebelezetett.

Velencéből Triestnek vonat és hajó éjjel indul; és így a kelő napot, az Adriai-tenger keleti partján, a triestzi kikötőnél pillantunk meg. Minő más élet ez a triestzi! Mily élénk-ség az utcán, kávéházban, a parton és a ten-geren!

Ha Velence a mult, Triest a jelen vá-rosa. Ha az — mint majdnem minden olasz vá-ros — az idealizmus, ez a realizmus megteste-sült képe. Nem találkozzunk itt a klasszikus világ oly sokat beszélő romjaival, a középkori építé-szet szép izlésű antik műveivel, s a magasabb művészet drága kincseivel, remeikeivel; de az újabb modern és czélszerű építészetnek nem egy példánya tűnik szemünkbe. Nincsenek itt fényes kirakatok, szemeskilandozó fényűzési cikkekkel; de annál bővebben az élet napi szükségereire vonatkozó tárgyak, és ezek körül

oly nyüzsgő, oly mozgalmas élet, mely egy élénk kereskedő város képét tünteti elénk.

E mozgalomnak központja mindenesetre a kikötő, mely tengerbe nyúló hosszú nyelveivel, megannyi beépített rakpartjaival, s azok sorá-ban: ki- és be-rakodó kereskedő hajóival, czélszerű berendezésével, egy újabbkori, hogy úgy mondjam: ifjú kikötő élénkebb képét mu-tatja.

E mozgalmasan realis élet középet csak egy ideális kép tűnik szemünkbe; s ez Miksa császár szép daliás szobor-alakja, mely arczczal a kikötőre néz.

Huzamosan néztem a tenger csöndes ver-gődését. És úgy tetszett, mintha a habok, me-lyeket a nyugati szél mindinkább hazánk felé, a keleti partokra ver, nekem is suttognának valamit, a mire szívem azt dobogta: „Jobb otthon!”

Illyés Balint.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A Franklin-társulat kiadásában megjelent Kautz Gyula „Nemzetgazdaságtan”-ából a második kötet is. A jeles műnek, melyet a tud. akadémiák és Marczibányi-díjjal jutalmazott meg annak idejében, ez már negyedik átdolgozott kiadása. E második kötet (a különös rész) csaknem egészen át van dolgozva, s a tudós szerző ebben a praktikus köz-gazdaságtan egész rendszerét olyképen törekedett felolvasni, hogy nemcsak tanulók s első tájékozást keresők igényeinek feleljen meg, hanem publicze-ták, törvényhozók, kormányfőfiak és üzletemberek számára is lehető kimerítő kalauzál szolgáljon. Az 517 nagy nyelczadértől lapra terjedő kötet ára 3 ft. — Szintén a Franklin-társulat kiadása: „Képek az iparos világból”, olvasókönyv néptanító és iparos tanulóknak számára, írta Freckasy János, 209 lap, 103 illusztrációval; ára 1 ft. Az oktatási törvény sze-rint ugy az elemi, mint a felsőbb népiskolákban és polgári iskolákban, valamint a tanítóképző intéze-tekben iparra alkalmazott fizika és khémia is tanít-andó. Azonban minél kevesebb ily könyvünk van. A meglevőkből alig lehet valami technologiai ismeret szerezni. E házagot kívánja a szóban levő könyv betölteni, világosan szólván az ipar ágairól, a találmányokról és különféle készítési módokról. A könyv több csoportba osztja föl tárgyat: az ásvány-, a növény-, az állatvilág anyagainak földolgozására, aztán szőlő a világító gáz gyártásáról, a kelmefestés-ről, a tapéta, a viaszos vászon gyártásáról stb. A díszes illusztrációk nemcsak fölvilágosítást szol-gálnak, hanem az olvasási kedvet is növelik. — A „Falusi könyvtár” 23-ik kötete gyanánt jelent meg: „A dohánytermelés és kezelés kézikönyve”, a magyar gazdalközönség számára írta dr. Nyári Ferencz; szá-mos fametszetű ábrával, ára 50 kr.

Petőfi-e vagy Arany? kérdi egy 40 lapra ter-jedő röpirat címében P. Thewrewk Árpád tanár, ki különöz polemiaiáról, melyeket időről időre hasonló adagokban sokott világá bocsátani, eléggé isme-rtes. Ha e kérdés azt akarja tenni, melyik a nagy költő a kettő közül, mi azt feleljük rá, egyik is, má-sik is; ha azt kérdi — mint főleg e pontra irányuló fejtegetéseiből látszik — P. Th. Á., hogy melyik a pórias, durva? azt feleljük: egyik sem. Thewrewk ur leginkább Greguss Ágosttal polemizál, a ki 1847-ben, egy épen ilyen hangú és becsű röpiratban lerántotta volt Petőfi, mostanában pedig Aranyt magasztalja. No, Greguss rég expialta ifjúkori bűnét Petőfi ellen; s azt most neki felhányni sem jó izlésre, sem méltányosságra nem mutat. A röpirat ára 25 kr.

„Arad története” című háromkötetes munka első része jelent meg Aradon. Irta Lakatos Ottó, a minorita házfőnök, ki nagy szorgalommal gyűjtötte össze az adatokat e műhöz. Arad legrégibb törté-ne-tét csak vázlatosan nyújtja, az adatok összeállításá-ra, de annál terjedelmesebbek a derék alföldi városnak a szabadságharc alatt végigélt eseményei. Ezeket Lakatos részint saját naplójegyzeteiből közli, részint pedig a szerzetnek készsáv ére óta vezetett pontos följegyzéseiből. Becces és jellemző részletek ezek, melyekből az akkori idők hangulata is szől. A hátralevő két kötet okiratokat fog közölni. A könyv-nek hazafias szellemét is föl kell említenünk.

A Magyar regény-csarnokból, melyet Aigner ad ki, a 8., 9. és 10. füzetet vesszük. Amabban Bek-

sich Gusztávótól „A szabadság országa, rajz az angol társadalmi életből” című regény kezdődik el. Egy fiatal férfi (magyar) beszéli el, kinek nagybátyja ki-vándorolt s angol nőt vett nőül, megzadagodott, angolanná lett, s unokaöcsését, a regény hőst, kinek már neje van s fia, magához hívja, arra szánván őt, hogy a magyar társadalomnak, angol szellemben, regenerátora legyen. Majd meglásuk, mi lesz belőle. A más két füzet Nagy László regényét „Zsádányi István viszontagságos élete” folytatja (2. és 3. füzet). A regény még hosszúra ígérkezik. Minden füzethez egy (meglehetősen gyarló) fametszet van csatolva, s ára 30 kr.

Folyóiratok. Az „Egyetemes Philologiai Köz-löny” ez évi (ötödik) folyamából most vettük a IV. (áprilisi) füzetet, a szokott értékes és változatos tar-talommal. Főcízkéi: Dr. Wislóczki Henrikől (kinek a cigány népköltészet alaposabb ismeretét is köszön-jük) „Az alliteráció elméletéhez”, Bergmann úr el-méletének ismertetése az ó-germán költészetre, mely mint tudva van, az alliterációnak, vagyis a szó elején álló betűrimnek, a termőföld. P. Thewrewk Árpád befejezi Tamaskó, közelebből elhunyt szanszkritis-táknak az előbbi füzetben megkezdett életrajzát s irodalmi méltatását. Dr. Boros Gábor jeles fiatal klasszicizistánk, kitől a Közlönyben már több alapos tanulmány jelent meg, most Alkaiosról, a görög lyrikusok egyik legelsőjéről (időben s érdemben egy-aránt), ki bort, szabadságot s harczokat dalolt, em-lekszik meg röviden, mutatóványokat is adva femaradt töredékeiből, modern alaku fordításban. A hazai irodalom rovatában Führer Ignác „Ma-gyartalanlanság”-nak szolgálatnak igazságot, t. i. el-verik rajta a port érdeme szerint. Abel Jenő Gerevich Plautus Trinummusát, Finckay Hunfalvy J. Theophrastus fordítását ismertet, Petz Vilmos saját latin verstanát mutatja be. A Külföldi Iro-dalom rovatában Heinrich érdekesen szól az angol komédiások fölöttéről Nemetsorzágon, a mivel a német dráma fejlesztésére, mindjárt Shakspeare után nagyban hatottak és a Braunschweigi hercege (Heinrich-Julius) német színműveiről, ugyanazon korból; mindkettőt Tittmann J. könyve után. A rendes vegyes rovatban kívül néhány műfordítás is van e füzetben; Thewrewk Emilől görög epigram-mok, katonadalok; s Szász Károlytól a Schiller „Kez-tűje”, e gyönyörű, de felette nebezen fordítható ballada, melylyel újabb időben egyik fordítónk sem mert próbálkozni. A Szász Károly fordítása sem oly tökéletes, hogy feleslegessé tenne további kísérle-tet. Ismételve ajánljuk e derék folyóiratot a szakkörök figyelmébe. Havonként jelen meg 5—6 nagy íven; s előfizetési ára egész évre 6 ft. — A „Természettudományi Közlöny” áprilisi füzetében a főbb cikkek: Védekezés a fillokszer ellen és az amerikai szőlőfajok, dr. Horváth Gézáról. Fogazat-beli különbségek az emberi nem főtípusainál, dr. Iszlai Józseftől. Csillagjárás és az egészég, dr. Lesz-ner Rezsőtől; ezeken kívül apróbb közlemények. — A „Függetlenség”-ben Abafi Lajostól van közlemény Mikes Kelemen törökországi leveleiről; Jakab Elek a cenzúra történetéről ir Erdélyben, azonkívül Badies Ferenczről, Csaplár Benedekről, dr. Márki Sándortól és id. Szinyei Józseftől vannak benne közlemények. — A „Földtani közlöny” ez idei első három száma egy terjedelmes füzetben jelent meg, több ábrával. Nagyobb értekezések vannak benne Halaváts Gyulától „a magyarhoni mediterrán réte-gekben előforduló conusokról”; dr. Stanb Móricztól „a székelyföld fossil flórájáról”; Inkey Bélától a zágárai földrengésről, stb. Az egyidejűleg kiadott „Földtani Értesítő” negyedik száma „A víz mint geologiai tényező” című értekezést közöl, to-vábbá bírálatokat, s kisebb vegyes értesítéseket. — A kolozsvári „Orvos-természettudományi Értesítő” első évnegyedi füzeté orvosi közleményeket hoz, többi közt a korán elhunyt Gyergyai Árpádtól, kiről a füzet első cikke melegen emlékezik meg. — A delmagyarországi természettudományi társulat (Temes-vár) füzetéből most jelent meg első évnegyedre szóló. Balás Pál a szörénymegyei erdőségek hasznosításiáról, Pap János a tenger növényvilágáról, dr. Szalkay pedig (németül) a földrengés elméletéről érte-keznek benne. Jelentékeny helyet foglal el e füzetben a társulat közgyűléséről szóló tudósítás. A társulat vagyonra a könyvekkel s gyűjteményekkel együtt 1100 ft. mult évi bevételle 730 ft. kiadása 677 ft. Tagok száma 180.

A magyar tud. akadémiában tartott érte-kezésekből a következő füzetek jelentek meg: A kalendáriumnokról történelmi és politikai tekintet-ben, Jakab Elektől, ára 40 kr. „Az associált szem-mozgások idegmechanizmusáról”, dr. Hőgyes Endre kolozsvári tanártól, könyvmatu ábrákkal, ára 50 kr. „A pinguicula és utricularia sejtmagjaiban előfor-duló kristálylókoidokról”, Klein Gyula egyetemi tanár-tól, egy táblával, ára 20 kr. „A Frisca-Gora aquitaniai flórája”, Staub Mórtól, négy táblával, 38 lap, ára 50 kr. „A humnók és avarok nemzetsége”, Vámbéry Ármintól, ára 30 kr. „A Kun- vagy Petrarca-kódex és a kunok”, Hunfalvy Páltól, ára 30 kr. „Nyelvünk újabb fejlődése”, Ballagi Mór amaz értekezése, melyet

az orthologusok ellen tartott, ára 20 kr. „A Boro-Budur Jáva szigetén” széklőgláló értekezés gróf Zichy Ágostól, három képpel, ára 40 kr. „A magyar és osztrák államháztartás 1868—1877-ig”, Láng La-jostól, ára 30 kr. „Szepesmegye néhány bartlangjának leírása”, dr. Roth Samu tanártól, három könyvmatu táblával, ára 40 kr. „A magyarországi oligochaeták faundája”, Orley László tanársegédétől, három könyv-matu táblával, ára 40 kr.

„Mulattató zsebkönyvtár” indított meg Esz-tergomban Buzárovits G. Minden füzet ára 10 kr. s egyszerre öt füzetet kaptunk, melyekben ezek van-nak: Balázs Sándortól „A mama tyukszeme”, Lauka Gusztávótól „Az eltévedt csók”, és egy másik füzetben „Egy agglégény viszontagságai” s „Hercege Ugrikovics Mirko”; Eckstein Ernőtl „Vörös Julesa”, fordította Spinoza; aztán Györfy Ivántól hat hu-moros toasz.

A nőemancipációra Aradon Bettelheim testvéreknél nagyobb terjedelmű tanulmány jelen meg füzetekben, a „művelt és gondolkodó közönség számára”, Horváth Józseftől. Egy füzet ára 25 kr. Eddig két füzet jelent meg.

A Koránt, a törökök szent könyvét, Kámory Sá-muel tanár az eredeti arab nyelvből magyarra fordít-totta, s magyarizációkkal ellátva előfizetési útján adja ki. A 40 ívre terjedő kötet előfizetési díja 4 ft., mely összeg szerzőhöz Pozsonyba küldendő.

„Hervadt rózsák” ezim alatt gyűjti össze Eger-ben Csillagh Mór az elhunyt Kajdacs József hátra-hagyott költeményeit és elbeszéléseit. A jövedelem az elhunyt sírmelekre van szánva. Előfizetheti 1 frt.jával, vagy diszpédálásra 1 frt. 50 kr.jával, s ez összeg Kapácsy Dezső megyei árvászeki jegyzőhöz küldendő Egerbe.

Uj zeneművek. Kolozsvárt Stein János könyvke-reskedésében megjelent „Magyar ábránd”, zongorára szerző és gr. Haller Róza urhölgynek ajánlja Sze-kenyics Gyula. — Budapest pedig a Pirmitzer-féle zeneműkereskedésben „Önkéntes csárdás” jelent meg, melyet Rácz Pál híres primás az idei önkéntes bábra szerzett. Ára 1 ft. — „Rococo”, táncgyűjtelek, meg-jelen Táborosky és Parsch zeneműkereskedésében; ára 1 frt 50 kr. Benne vannak a zongorázó szá-mára a Weber-féle „Tánczra hívás”, a XIII-dik La-jos-féle „gavotte”, a Boccherini „menuet” szöbnél szebb zenéje.

A nemzeti színházban a mult vasárnap hosz-szasz betegeskedés után lépett föl Szegedi József, saját darabjában, a „Nagyráldó”-ban, melyet újra átdolgozott. A jeles művész színpadra léptekor zajos taps és egy szép bokréta fogadta. A színművet az új átdolgozás mozgalmas jelenetekkel gazdagít-totta és az utolsó felvonást javítottá. — Az operánál meg mindig Wilné asszony a lankadatlan vonzerő. E hó 14-én a „Proféta”-ban lépett föl, s oly nagy volt a tolongás a pénztárnál, hogy rendőröket kel-lelt hozatni az ostrom visszatartására.

A népszínházban a hó 10-én átalanos derült-ség közt mutattak be egy franezia operettet „Az üdvöske” cím alatt. A mulattató és burleszk szöve-gét Chivot és Duru írták, a zene Audran Edmond kellemes műve. Mint minden franczia op.rette, ez sincs hiányában a pikánságnak. A szokatlan cím valami babonás hiedelemre vonatkozik. Az „üdvöske” olyan lényt jelent, a ki közönséges emberi teremts-nyan (plane itt pulypapásztör leány), de a hol meg-jelen, ott mindig szerencsés idéz föl. Ilyen üdvös-kéje van egy vén parasztnak Betina pulypapásztör-lányban, a ki állandóan tette nála a jómódot. Végre azonban öcsésének ajándékozta, a kit mindenféle csapások sujtának. Megmagyarázza azonban neki, hogy az üdvöske bűvés hatalma mindjárt megszü-nik ha férjhez megy; tehát jól őrizze. Van ám az öcsnél (Rocco) egy szerencsétlenebb ember is: ez maga Lorán király, kinek seregét mindig elpáholják, kit a fátum még aprólékos dolgokban is gyötör. A király megtudván, hogy alattvalója milyen kincs birtokába jutott, elveszi tőle üdvöskeit, de kárpótolja érte minden földi méltósággal. Valóban, a király dolga jobbra fordul, az adók jól folynak s ő felsége nyugodt; de nem soká, mert üdvöske szerelmes egy pásztorfiuba, a ki — bár mint őrizik is Betinát a szerelemtől — belopozik a királyi palotába. — A szegény király retteg, és Roccoval mindent elkövet-nek, hogy Betina ne legyen más, mint üdvöske. Rágalmazók előtte kedveset, s hogy egyszer min-denkorra megvédjék a lányt az üdvöske hatalmának elvesztésétől, az öreg király maga akarja nőül venni s apácaként tartani. De a pásztorlegény épen az esküvő pillanatában elragadja Betinát. Ő is tudja ugyan, hogy milyen kincs az üdvöske, de azért lemond a földi szerencséről és nőül veszi. A király seregét pedig megint elpáholják. Sok mulattató jelenet és élez fordul elő a darabban. Igen jó gro-teszek alak a király, melyet Kassai kitűnő humorral személyesít. Betina szerepében meg Blaha Lujza asszony jeleskedik. Átálában az előadás igen jó, s az új darab sok derült estét fog meg szerezni a népszín-háznak.

Prielle Kornélia asszony, a kitűnő művésznő, a hétéen fejzte be vendég szereplését Kolozsvárt. Negyven éves színpadi működésének emlékét is megülték. A sfinx” előadásakor, mikor a színház ünnepesen kíválgították s a művésznő tiszteletére arany koszorút készítettek, melynek ötvenkét vert levelére legjobb szerepeinek neve van fölveve.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A hírlapírók nyugdíjintézete megalakultnak mondható. Eddig 71 hírlapíró jelentette be, hogy kész az egyesületbe belépni. A közgyűlés vasárnap és hétón volt az írók és művészek társaságának helyiségében, és Urváry Lajos, mint a hírlapírói egye-sület alelnöke, elnökölt. Az alapszabályok megvita-tása két ülést vett igénybe. A nyugdíjintézet nem-csak a fővárosi, hanem a vidéki hírlapírókra is kiterjed, nyelvbeli különbség nélkül, ha az illetők teljesítik kötelezettségeiket, a mi abból áll, hogy minden tag egyszer mindenkora 100 frt törz-s-betétet tesz, a mi három év alatt havi részletekben fizethető, de az igazgató bizottság megengedheti, hogy ez összeg tíz év alatt is befizethető legyen, hat százalékos késedelmi kamattal. A tagsági díj éven-kint 36 frt, vagyis egy óra 3 frt jut; de kiki tetszése szerint nagyobb összeggel is beléphet, s nyugdíját ennek aránya szerint fogja élvezni, de a jóté-kony adományokból begyűlt összeggel több meg nem illet, mintha csak egyszerű 36 frt évi díjat fizetne. A nos tagok nejk részére is biztosíthatók a nyug-díjat, ha azokért szintén évi díjat fizetnek. Az egye-sület számít a jótékony adományokra, de a maga részéről is mindent elkövet, hogy a tagok befizetése után szintén tekintélyes alap gyűljön össze. Az intézet nyugdíjazási működése tíz év múlva kezdő-dik. Föltétlen nyugdíjaztatásra a tagok csak 30 évi befizetés után tarthatnak igényt; de a nyugdíjkepes-ség már tíz év múlva is meglesz, természetesen kisebb arányban. A közgyűlés az alapszabályok jóvá-hagyásának kieszközlésére, a társaság ügyeinek addig vitelére s az alapszabályok leérkezte után elnök-választó közgyűlés összehívására dr. Falk Miksa elnökölte s Visi Imre tollivósége mellett Csóvalosky Lajos, Falk Miksa, Jókai Mór, Láng Lajos, Urváry Lajos és Visi Imre tagokból álló ideiglenes vllaszt-mányt bízott meg. Eddig adományokból 16,200 frt gyűlt össze, a következő intézetektől és egyesektől:

Az Athenaeum részvénytársulat megszavazott 5000 frtot, a Lloyd-társaság 2000 frtot, az Első magyar biztosító-társaság 2000 frtot, az Első hazai takarékpénztár 2000 frtot, az Assicurazioni Gene-ráli 2000 forintot, a Fonciére biztosító intézet 2500 frtot, Hajós József 200 frtot, Lévy Henrik 200 frtot, a magyar gazdasszonyok egylete 200 frtot, a gyer-mekmenhely-egylet 100 frtot. Ehhez járul még azon összeg, mely e célból már befolyt s mely az írók és művészek társaságánál van letéteménykép s mely mintegy 1100 frtot képvisel; ezzel együtt az új inté-zet eddigi tőkéje 17300 forint.

A magyar tud. akadémia e hó 11-iki ülésén Balló Mátyás a budapesti vizek khémiai elemzéséről szőlött, bemutatván azon eredményeket, melyeket a vízvezeteki viznek négy éven át havonként végzett vegyelemzése folytán nyert. Értekezéséből kitűnik, hogy a budapesti vízvezeteki víz keveréke a talaj- és a Dunavíznek. Átálában azt mondhatni, hogy e víz egy sulyrészt talajvizből s három sulyrészt Dunaviz-ből áll. Az elemzésnél a vezetékviz meglehetősen foku beszenyezését is konstatalta Balló, a mi abban leli magyarázatát, hogy a vezetékviz eddig a partok mellől s nem mint most a Duna közepéből merítet-tett. A kutvizek vegyelemzése megdöböntő ered-ményre vezetett. Kitűnt ugyanis, hogy Budapestén alig van egy utca, melynek talajából iható víz volna nyerhető s a legtöbb kutviz tényleg rendkívül be- van szennyezve. A tervezett új budai vízvezeték ví-zéről szölva az értekező ugy találja, hogy az főleg klór- s szerves anyagok tartalmára nézve föltöte fog állni a pesti vízvezeték vizének. — Krenner Jó-zsef egy Felső-Bányán talált új ásványt ismertetett meg. Az ásvány glómból, antimonból ésjékénből áll, és táblás kristályokban jelentkezik. Az új ásványt Krenner a tudomány ismert áldozatkész barátjának Semsey Andornak tiszteletére Semseynek mutatta be. — Wartha Vince mutatta be ezután dr. Pillitz V. mfigyetemi tanárségét értekezését az ezüst-ox-ydrolról; Klein Gyula pedig Szabó Ferencz dolgoza-

KUBINYI LAJOS.

VÁROSHÁZTÉR 9. SZÁM BUDAPEST.

Kaphó 70 és 1 frt 20 kros fü-
gekken: Budapestre a fővároktól be-
rők J. urnál, Aradon Schafer Antal-
Bartfán Sokalszki József, Bánátkom-
lósán Tamásy A., Eperjesen Schmid
K., Debreczenben dr. Róthsznek E.,
Kassán Wandraschek K., Kalocsán
Horváth K., Pozsonyban dr. Schoppe-
v. és Helim V., Szegeden Barcsay S.,
Szigetváron Salamon Gyula, Zólyo-
ban Stech L., Zilahon Weisz S., és
Unger G. gyógyszerészek urnaként és csak-
nem minden nagyobb város gyógyszer-
észtáráiban. 626

Fudakozódások és megrendelések kocsik, lakások és ásvány-
vizeket illetőleg a kutigazgatóságnál Gleichenbergben,
vagy az igazgatóság által ujonnan felállított raktárnál
Bécsben, I., Wallfischgasse, Nr. 8.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és / egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: / félévre ... 6 *	Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: / egész évre 8 frt / félévre ... 4 *	Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: / egész évre 6 frt / félévre ... 3 *	Külföldi előfizetésekhöz a postai meghatározott viteldíj is csatolandó
--	--	---	--

17-ik szám 1881. BUDAPEST, ÁPRILIS 24. XXVIII. évfolyam.

[illegible]

Legnagyobbobbet névelte gyöknyhely a bnyor fő Alpecek között.
Szo, anyalagos és fenyőfűkálton-fűrdők, keekesasok. t-hen
tej, alpezi növény-nedvek, minden avanyítz friiss töltsében
nagy legmőzani készülők, belgezi termek, prillo hazak, szó
forasok, győgy-fenyőgyorkorlat. Kiterjedt kertü létevények fő
fűrdők, szőnyeg, szőnyeg, szőnyeg, szőnyeg, szőnyeg, szőnyeg
den irányban. - Naponként 2 hangverseny a fűrdő zenekar
által, olvasó termek. Vasaati és táviradó-állomás
Kimerítő tervezetek a királyi fűrdőbiztoság által. 6435

GANTS-JOUVIN
Seul Dépôt 6382
CHEZ M. VÉRTESSY SÁNDOR
Kristóftér 8. Vente aux prix de fabrique.

Valódi csakis ezen feltaláló czég védjegye alatt kapható. Ezen kitűnő por tulajdonsága, hogy az arcnak és testszíneknek ifjú és természetes színezetet kölcsönöz, s a legélesebb szem sem képes e port az arcon észrevenni. — Egy doboz ára 60 kr. és 1 frt, — fehér vagy rózsaszínen.

Az illatszat terén jelentékeny párisi kifutásokkal való összehasonlításem folytán sikerült, a világhírű s főlegte hatásos „*Crème Pompadour*” egész eredeti tisztaságában és erejében előállítani. Ez az arom, melyely a hírneves *Pompadour asszony* egész agg korán fenn tudta tartani szépségpáczát, anélkül, hogy egészségének árát volna; azért nem mulasztom el a tiszteitől hívóvilágunk azt a leghatottabban ajánlani. E kifutó szor jóval felülmúl minden eddigi

IXIA LYS.

A legkitünőbb és legkedveltebb illatszerek,
 u. m. Chypre, Fleurs de Mai, Fleurs d'Oranger, Helio-

trope, Jacinthe, Jasmin, Jeely Club, Musc (Moschusz),
Maréchale, Mille Fleurs, New mown Hay (széna), Opo-
ponax, Patchouli, Réséda, Rosé, Spring Flowers,
Tubéreuse (tuba rózsza), White Rosé (fehér rózsza),
Ylang-Ylang, Violette de Parme stb. Egy üveg ára
1 frt 50 kr. és 2 frt 50 kr.

Továbbá ugyanezen illatok ruhák illatozására elegáns csomagokban felszerelve 60 kr., 1 frt és 1 frt 50 kr-ával kaphatók. 6366

Legelősből gyári raktár hajkenőcsök, toilette-szappanok, szépitővizek fogporok, fogpaszták, szájvizek, ruha-, fog- és körömkefék, angol hajkefék, legfinomabb sziva csok és minden e szakmába vágó pipereszerekben.

 Megrendelések utánvét mellett gyorsan és pontosan eszközöltetnek. — Árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

 Csak azon gyártmány valódi,
mely jelen védjegygyel el van

Kéz fehérenműek gyermekek számára a legolcsóbb árak
melett munkás öltözetek (zubbony és nadrág) jó mosó
indító kék vagy nyers színű vászomból, egy öltözet frt 3
Mosó kelmék uri és fiú öltözetekre, czémából, vászomból
és kammarangból sima, csikos és a. t. méterje 35-40-50 60
70 80 frt 1 — 6690

CSÁKY ÁRMIN Budapest, Sugárut 63.
 fehérenemű-gyára és vászon árak raktára.
 A fent felsorolt fehérenemű árukból 1/4 tuczat is megküldetik

A szűz a. é. **ékszer-éveszék** a legújabb, legedelmesebb és legjobb a napi használatra. Főlegint legeszebb díszre és hártatásnak. Az albi ékszer-éveszék, ugyint kék, vlla, kánál stb., minden darabjiba pompásan sikerült utánzótt drágák mint: **amethyst, opál, sapir, rubin, smaragd** stb. von befogallja. Valamennyi albi ékszer-éveszék árak egy, egészen **ezüstlester**, fémhöl vannak előállítva, mely még sok évi használat után is valódi esztét színt megtartja. Valamennyi albi ékszer-éveszék tiszta fehérén maradásiátt 10 é. jóállás vállalkott. Következ 24 db. szabadék ékszer-

evőeszköz együttvéve csak 3 frt 75 kr., és pedig:

8 db. szabadék. ékszer asztali kés,	
6 „ szabadék. ékszer asztali villa,	
6 „ szabadék. ékszer-evőkanál,	

6 „ szabadék. ékszer kávé-skanál.
Összesen 24 db. csak
3 frt. 75 kr mesés olcsósága áron, hozzá

renmaradás és jó minőségért. Ez évő-eszközökből 48 dbnak egyidejűleges megrendelésénél, azokat gyakorlati, tisztán és célra készített, cartonokban szállit-

juk: mind a 48 dbot csak 7 frtért. Ezen kívül ajánlunk: szabadék. ékszer-levesmerítőket, dbját 50 krért; szabadék. teimerítőket 35 krért; tömör szabadék. főzeleket.

kanalakat, 15 krér; nagy felszolgáló tálcazt 90 krér; 1 lejeskanna, közép nagyságban, 2 frt 50 kr.; 1 teás kanna, közép nagyságban 3 frt; 1 cukorszelencke, foglalva, fűdővel 1 frt 80 kr.; cukorszelencke laján, vésettel

2 frt 40 kr.; elegans asztali gyertyatartó, magas, gót jellegű, párja 2 frt 25 kr.; ugyanazok legfinomabb vésettel 3 frt 25 kr.; bors- és sótartó, 60 kr.; eczet-

és olajállvány, 2 osztályú, metszett kristályüveggel
3 frt 50 kr.; 4 osztályú 4 frt 75 kr.; asztali gyújtószer-
gola 1 frt 20 kr.; dohányszelencze vésettél, csapo-
tárával 1 frt 25 kr.; palacsintakók 3 db 60 kr.; és

szintű a fehéren maradás mint a legjobb minőségért.

Blau és Kann, főletéteményesek.
Bécs, I., Heinrichshof.

NB. Száz meg száz kézzel- és elismerő irat fekszik irodánkban nyilvános megtekintés végett. Utánzó és hamisítók törvény szerint megbüntettetnek. 6348

kőszénbánya részvény-társulat
Budapest, V. József-tér 12. sz.

Dr. **Ambró** bábaképzőint. igazg.

Kapható a bel- és külföldi gyógyszerüzletekben és a nagyobb üzletek
reszekedéseiben. Kivételre mindenütt előnyös feltételek mellett rakhatók
állíttatnak fel, ha az iránt óhajtság nyilvánítottatik. Nyomatványjel
g. ingyen a szétküldési igazgatóságtól Budapesten, Váci utca 18.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

ILLEMTAN.

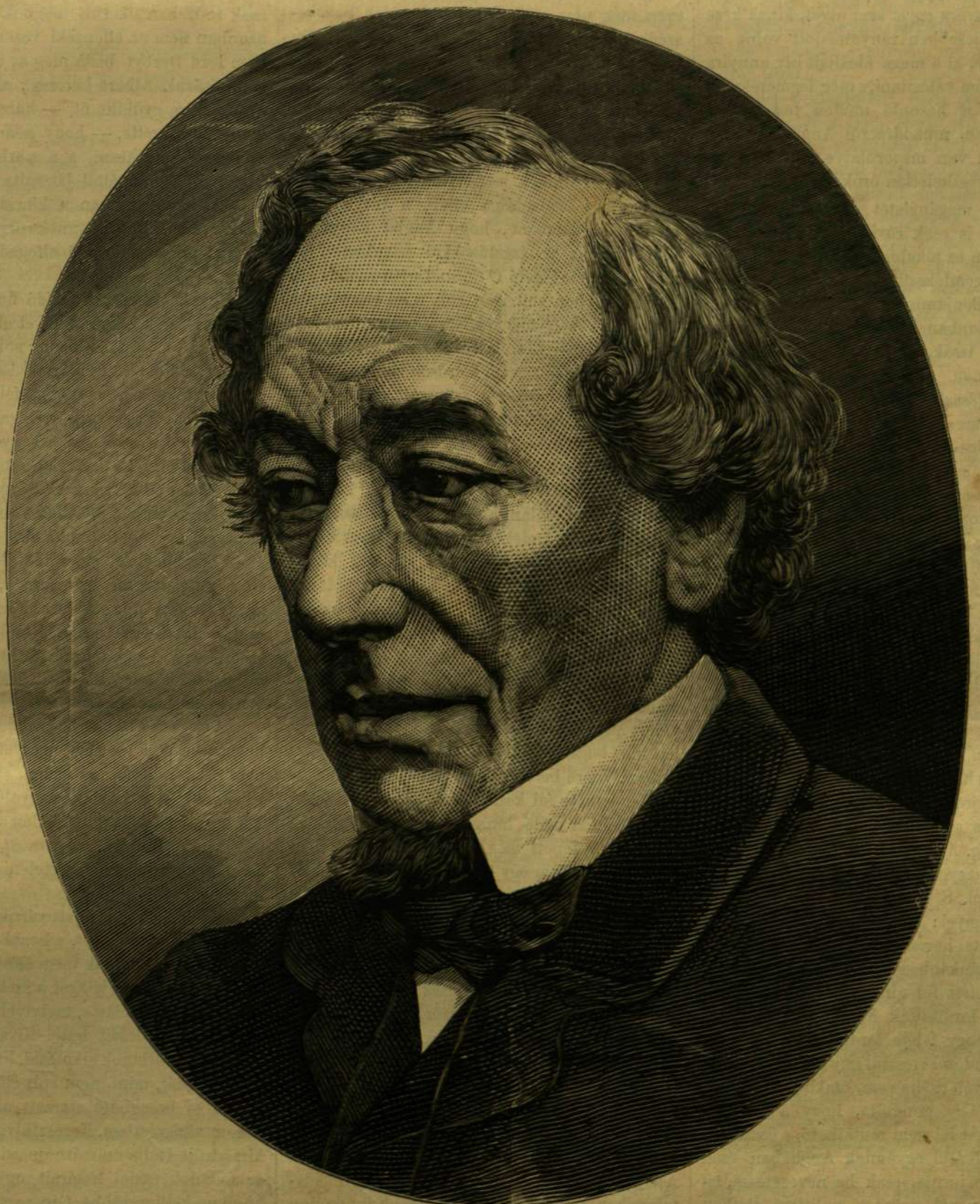
A társadalmi illemszabályok

kézikönyve.

Mme. D'Alq és Ebhardt Ferencz
munkái után

irta
F BENICZKY IRMÄ

Ára fásve 40 kr.

LORD BEACONSFIELD.

Franklin-Társulat nyomdája (Budapest, egyetem-utca 4. szám.)